HET VASTSTELLEN

DER

INDISCHE BEGROOTING BIJ DE WET.

Art. 60 der Grondwet draagt de regeling van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen aan de wetgevende magt op. Nadat twee malen de pogingen daartoe schipbreuk geleden hebben, mag thans die regeling binnen zeer korten tijd te gemoet worden gezien. Door den tegenwoordigen Minister is een ontwerp aangeboden: het voorloopig verslag der Tweede Kamer daarover is op 16 December jl. uitgebragt en weldra, spoedig na het einde van het reces der Kamer, verwacht men de behandeling in openbare zitting. Een hoofdbeginsel van de voordragt der regering is het vaststellen der Indische begrooting bij de wet. Het is dat beginsel, hetwelk wij in deze bladzijden wenschen te bespreken. Het wetsontwerp zelf laten wij geheel ter zijde.

De vaststelling der Indische begrooting bij de wet is niet een nieuw denkbeeld. Reeds bij de grondwetsherziening van 1840 verhieven zich enkele stemmen in en buiten de Staten-Generaal om het aan te bevelen. In den laatsten tijd schijnt het veld te hebben gewonnen. De Heer Thorbecke althans verklaarde op den 13 Mei 1861 op hoogen toon, „dat geene comptabiliteitswet tot „stand komen zou, zonder het beginsel der koloniale begrooting „bij de wet.” [1]) „Voor mij,” zeide de Heer van Bosse, „is „het vaststellen der Indische begrooting bij de wet het Carthago

---

[1]) Bijblad 1860—1861. bl. 701.

„delenda,” [1]) en in een veel gelezen opstel, dat het eerst in de Bijdragen enz. van de HH. Boer, Fruin en Hubrecht en daarna afzonderlijk verscheen, verdedigde de kundige financier zijne stelling. Maar ook bij de leden der vertegenwoordiging, die niet tot de koloniale oppositie behoorden, vond het denkbeeld om aan de wetgevende magt de beslissing omtrent de koloniale begrooting te geven hoe langer zoo meer bijval. Zoo scheen de Heer van Nispen op 27 Nov. 1861 te vreezen dat de niet-inmenging „der kamer in het vaststellen der Indische uitgaven nadeelige gevolgen kon hebben.” [2]) Zoo legde de Heer Dirks zich in de zitting van 19 December bij het gevoelen door den Heer van Bosse ontwikkeld neder. [3]) Zoo zeide de Heer Mackay op 20 December: „Het stelsel van de begrooting begint „bij mij hoe langer hoe meer ingang te vinden, omdat indien er „van het batig slot, dat bij de wet wordt vastgesteld, meer voor „Indie dan het allernoodigste afgaat en men ook overgaat tot het „nuttige, de wetgever naar mijn inzien regt heeft en geen' onbil- „lijken eisch doet, als hij van die uitgaven, die in Indie gedaan „buiten zijn toezigt blijven en toch op de inkomsten van het „moederland zoo sterk terugwerken, eenige rekenschap verlangt.” [4]) Maar er is meer. Er trad in 1858 een Minister van kolonien op, die zelf voorstander bleek te zijn van dit beginsel. Eene comptabiliteitswet werd ingediend, waarbij vaststelling der Indische begrooting bij de wet voorgeschreven werd. Toen het echter bleek, dat de Tweede Kamer eene veel ruimere toepassing van het beginsel dan de Minister verlangde, trok deze zijn voorstel weder in. Het schijnt overigens, dat deze staatsman later van zijne denkbeelden in dit opzigt terug gekomen is. En deze schijnbare veranderlijkheid mag welligt hare verklaring vinden in hetgeen van hem in de Eerste Kamer door den Heer Schimmelpenninck van der Oye gezegd werd: „Hij gaf tot aan de grens van zijn „stelsel toe, in de hoop dat men hem te gemoet zou komen, „maar daarna (en daarom is de schijn van inconsequentie op hem „geladen) keerde hij meer zelfstandig tot zijn eigen stelsel terug,

---

[1]) Bijblad 1861—1862. bl. 286.
[2]) Bijblad 1861—1862. bl. 246.
[3]) Bijblad 1861—1862. bl. 581.
[4]) Bijblad 1861—1862. bl. 616[3].

„wanneer hij zag dat zijn toegeven geen ander gevolg had, dan „dat men hem nog verder wilde brengen.” [1]) Maar zijn er geen beginsels waarmede transactie onmogelijk is? En welke kracht heeft eene regering om te weigeren, hetgeen zij straks zelve aanbood? Indien het den waren staatsman eigen is op punten van ondergeschikt belang toe te geven, zoo strekt vasthoudendheid omtrent hoofdbeginselen daarentegen ten waarborge eener welgevestigde overtuiging. Tot deze hoofdbeginselen nu behoort het vaststellen der Indische begrooting bij de wet.

Eene der meest gewigtige werkzaamheden der volksvertegenwoordiging is voorzeker het jaarlijks inwilligen en goedkeuren der begrootingen van uitgaven en middelen. Van de oudste tijden herkomstig, heeft dat regt zich langzamerhand meer en meer uitgebreid. Geheel afgescheiden van de wetgevende bevoegdheid der vertegenwoordiging, geeft het haar een' overwegenden invloed op het bestuur van 's lands belangen. Tot in de geringste bijzonderheden van dat bestuur dringt zij door, geene uitgaaf kan gedaan worden zonder hare goedkeuring en niet zelden maakt de partijzucht van dit middel gebruik om invloed uit te oefenen op de keuze van de raadslieden der kroon. Het meest afdoende middel tot beperking van de uitvoerende magt is het tevens een gevaarlijk wapen in de hand der partijen. Het vaststellen der jaarlijksche begrootingen is inderdaad het plegen van eene daad van bestuur.

Zal nu de vaststelling der Indische begrooting bij de wet enkel uit het oogpunt eener behoorlijke comptabiliteit moeten beschouwd worden? Sommigen willen het alzoo doen voorkomen. En in de noodzakelijkheid eener betere regeling van het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen zoekt de Heer van Bosse in zijne bekende brochure [2]) een hoofd-argument voor de aanneming van het beginsel der begrooting bij de wet. Wij zijn een ander gevoelen toegedaan. Cijfers doen hier weinig ter zake. Een behoorlijk beheer en eene voldoende verantwoording der koloniale geldmiddelen zijn zaken, geheel onafhankelijk van het regt aan

---

[1]) Bijblad, Eerste Kamer 1860—1861. bl. 121.

[2]) Bijdrage tot het onderzoek der vraag, of de koloniale begrooting door de wet behoort vastgesteld te worden, door Mr. P. P. VAN BOSSE.

de kamers toe te kennen, om de uitgaven en middelen ook van onze overzeesche bezitting vast te stellen. Dit regt behoort in de eerste plaats aan de grondwet getoetst te worden. Eerst dan, wanneer vaststaat dat deze het geeft, mag men vragen of de zaak zelve uitvoerbaar is en in 's lands wezenlijk belang. In het onderzoek dat wij zoowel uit het oogpunt van het grondwettige als ook uit dat der uitvoerbaarheid en van het staatsbelang wenschen in te stellen, zal de vrees, niet tot de liberalen gerekend te worden, ons niet terughouden van het openbaren onzer overtuiging. Het beginsel toch, dat het hier geldt, is volstrekt geen liberaal beginsel. Bevreemdend is het daarom, dat de partij hier te lande, die zich bij uitnemendheid de liberale noemt, op het vaststellen der begrooting voor Indie door de vertegenwoordigers van Nederland aandringt en daarvan een der hoofdbeginselen van hare koloniale politiek gemaakt heeft.

I.

Tot het regt verstand eener grondwettige bepaling is bekendheid met hare wording noodig. Uit de geschiedenis van den oorsprong en de ontwikkeling van een beginsel leert men het beter dan uit de woorden eener geschrevene staatswet kennen. En ook daar, waar verschil ontstaat over de vraag of het al dan niet in de grondwet wordt gehuldigd, wordt het pleit beslist door een geschiedkundig onderzoek. De theorie, op geen nationaal bewustzijn gegrond, moge zich bij eene geweldige omkeering op den voorgrond dringen, in gewone tijden tot stand gekomen is eene grondwet de spiegel der algemeene overtuigiug.

Volgens de grondwet van 1815 maakten de overzeesche bezittingen geen deel uit van het rijk. „Het koningrijk der Neder„landen,” zoo lezen wij in art. 1, „bestaat uit de volgende „provincien: Noord-Braband, enz.” De grondwet van 1848 daarentegen erkent, door achter het woord „bestaat” *in Europa* te voegen, dat die bezittingen een bestanddeel uitmaken van het geheele koningrijk. Thans is er alzoo een rijk in en één rijk buiten Europa, niet volgens de grondwet van 1815. De verklaring, door de regering bij gelegenheid der leeningswet voor 1825

afgelegd, [1]) waarop de hoogleeraar Thorbecke zich beroept, wanneer hij zegt: „Het is erkend en ook niet wel te ontkennen, dat zij „een gedeelte zijn van het Rijk," [2]) doet niets ter zake. Immers diezelfde geleerde schrijver beweert teregt in de voorrede van datzelfde boek, dat elke wet, onafhankelijk van de individuele meening van den wetgever, aan de regels der uitlegging is onderworpen. En dan is het wel onwederlegbaar, dat zoowel uit art. 1 als uit de omstandigheid dat, waar van de kolonien in de grondwet sprake is, zij steeds aangeduid worden als iets, dat niet in het Rijk of in den Staat begrepen is, ten duidelijkste blijkt dat zij wel als bezittingen, niet als een deel des rijks beschouwd werden. [3]) Ook Hogendorp is van die meening. Hij besluit onder anderen zijn merkwaardig advies op de zeebrieven met het voorstel: „dat de bewoners onzer kolonien, zoo niet dezelfde regten op de zeebrieven als de bewoners des koningrijks, althans een voorregt boven de vreemdelingen bekomen." [4]) Alleen die artikelen, waarin de overzeesche bezittingen uitdrukkelijk vermeld zijn, waren alzoo daarop van toepassing.

Volgens art. 60 werd het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen *bij uitsluiting* den Koning opgedragen. [5]) Toen in de grondwets-kommissie de vraag werd gedaan of dit artikel alzoo verstaan moest worden, dat de Koning de wetgevende magt in de kolonien hebben zoude, antwoordde de voorzitter G. K. van Hogendorp bevestigend. [6]) Verder werd er noch in de kommissie noch in de Staten-Generaal over gesproken. Hogendorp kwam echter later van zijne meening terug. In het VII^de deel der Bijdragen ontmoeten wij eene geheel andere uitlegging. „Het schijnt," zoo leest men daar, „dat bij ons

[1]) DE GEER, Anteced. bl. 83. no. 20.

[2]) Mr. J. R. THORBECKE, Aanteekening op de grondwet, Dl. I. bl. 9.

[3]) DE WAAL, Ned. Indie in de St.-Gen. Dl. I. bl. 19.

[4]) Bijdragen IV. bl. 15.

[5]) De overige artikelen der grondwet, die van de kolonien gewag maken, zijn artt. 8, 58, 73, 204 en 210. Geen van deze heeft echter betrekking op het onderwerp, dat wij behandelen.

[6]) Aanhangsel van Dl. IV der *Handelingen van de Regering en de St.-Gen. over de herziening der grondwet*, ('s Hage, BELINFANTE 1842) bl. 354.

„het bestuur over de bezittingen gerekend wordt zich uit te „strekken ook tot het maken van wetten. Het bestuur is de toe- „passing en de uitvoering van de wet; en de magt daarmede be- „last, en daarvan genoemd de uitvoerende magt, heeft ook haar „aandeel in de wetgeving en wel een zeer aanzienlijk deel.” [1]) In deel VIII vinden wij deze meening terug. „Hetzelfde woord „van Opperbestuur (in art. 60 gebezigd) komt voor in art. 61 „van de geldmiddelen. In art. 59 staat het Oppergezag over de „vloten en legers. In art. 56 vinden wij het bestuur der buiten- „landsche betrekkingen. Dit zijn uitdrukkingen, die alle op het- „zelfde nederkomen en dat bestuur beschrijven, hetwelk eigenaardig „tot de Koninklijke magt behoort. De wet regelt alles en de Koning „heeft zijn aanzienlijk deel in het maken der wet. Ingevolge van „de wet heeft hij het bestuur, hetwelk, om der duidelijkheid wil, „in dezen titel van de magt des Konings, naar onderscheidene „deelen beschreven wordt. Zoo regelt dan ook de wet den staat „der kolonien en het Opperbestuur is bij uitsluiting in handen „van den Koning.” [2])

De hoogleeraar Thorbecke deelt in het latere gevoelen van Hogendorp, zonder het echter te vermelden, en tracht in een belangrijk betoog het bewijs te leveren dat art. 59 der grondwet van 1815 enkel het uitvoerend gezag aan den Koning toekent, en de wetgevende magt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal moet worden uitgeoefend. „De natuurlijke be- „teekenis van Opperbestuur,” zegt hij, „is klaar; opperste magt „van bestuur of uitvoering, in overstelling tegen de magt van „wetgeving.” [3]) En de woorden „bij uitsluiting” van art. 59 tracht hij met een terugblik op de vroegere staatsregelingen te verklaren: „of die woorden beteekenen daar, wat zij zeggen in de „constitutie van 1806; of zij zijn overtollig.” [4]) Daar nu volgens den schrijver art. 36 der constitutie van 1806: „De bestiering „der kolonien — behoort bij uitsluiting aan den Koning,” be-

---

[1]) Bl. 364 en volgg.
[2]) Bl. 165.
[3]) Mr. J. R. THORBECKE, l. l. Dl. I. bl. 128.
[4]) Mr. J. R. THORBECKE, l. l. Dl. I. bl. 132.

teekende, dat het koloniebestuur een deel moest blijven van het algemeen bestuur en noch, zoo als eertijds, aan eene compagnie bij octrooi noch ook aan een' Aziatischen raad of elk ander collegie van bestuur mogt afgestaan worden, zoo zouden de woorden „bij uitsluiting„ van art. 59 enkel zien op de opdragt van het bestuur der overzeesche bezittingen aan een ligchaam als de oude compagnie of aan een' raad. Met het oog juist op de geschiedenis komen wij tot eene geheel andere gevolgtrekking. De achteruitgang der zaken van de Oost-Indische compagnie, sedert het tijdstip dat zij grondgebied verkreeg en niet enkel meer als koopman maar ook als souverein optrad, werd geweten aan het veelhoofdige van het bestuur dier maatschappij in het moederland, hetwelk de vrijheid van de Gouverneurs-Generaal belemmerde. De bepalingen van de grondwet van 1798, welke aan de wetgeving de regeling der inwendige staatsinrigting en der wijze van bediening der Politie en Justitie overliet,[1]) en die van de constitutie van 1801, waarbij het inwendig bestuur en de wetten voor de kolonien bij de respectieve charters voor dezelve werden vastgesteld, [2]) hadden waarlijk niet tot verblijdende uitkomsten geleid. Hetgeen daarentegen geschied was gedurende het korte bestuur van den Generaal Daendels, had de noodzakelijkheid doen inzien van een krachtig eenhoofdig gezag in Indie. Daarenboven, de grondwetgever van 1815 nam art. 12 der constitutie van 1806, volgens hetwelk „de „regering der Hollandsche kolonien door bijzondere wetten zou „worden bepaald,„ niet over. Zijn kennelijk voornemen was alzoo om elke mederegering uit te sluiten, niet enkel die van eenen raad maar ook en vooral die van de Staten-Generaal. Maar ook in het algemeen is de beteekenis, door Hogendorp sedert 1823 en door Thorbecke in 1839 aan het woord „opperbestuur„ gegeven, moeijelijk te verdedigen. In den constitutionelen staatsvorm beteekent het voorzeker opperste magt van bestuur of uitvoering, in overstelling tegen de magt van wetgeving. Deze laatste wordt aldaar door het hoofd van den staat en de vertegenwoordigers der natie gezamenlijk uitgeoefend. Waar echter geen wetgevende

---

[1]) Artt. 250, 251 en 252 grondwet van 1798.

[2]) Art. 48 grondwet van 1801.

magt bestaat, in eene Oostersche maatschappij, bevat het begrip der oppermagt, van het opperbestuur, de regten zoowel van uitvoering als van wetgeving. Dit was evenzeer het geval in den vroegeren toestand der Europesche staten. En daarenboven, de grondwet van 1848 heeft het pleit beslist. De woorden „bij uitsluiting" zijn toen vervallen, omdat tot regeling van sommige bepaalde onderwerpen de medewerking der vertegenwoordiging werd noodig gekeurd. Ware in het opperbestuur der kolonien ook niet de wetgevende magt begrepen, waarom dan met name die onderwerpen opgesomd, tot wier mederegeling de vertegenwoordiging geroepen werd, en ten opzigte der overige de inmenging der Kamers geweerd, zoolang geene behoefte blijkt te bestaan aan regeling bij de wet?

In 1815 bestond omtrent dit punt geen verschil van gevoelen. En de uitlegging gaf tot 1840 geene aanleiding tot moeijelijkheden. Tijdens de debatten over de staatsbegrooting van 1834 zeide de Heer Luzac, een der meest liberale oppositieleden: „Niemand „zal betwisten, dat de Koning bij uitsluiting heeft het opper-„bestuur over de volkplantingen en bezittingen van het Rijk in „andere werelddeelen; niemand zal betwijfelen, dat hij daar de „uitvoerende en de wetgevende magt in zich vereenigt." [1]) En een jaar later werd door datzelfde lid in gelijken zin gesproken: „Als „wij daarentegen die grondwet in handen nemen, dan vinden wij, „dat in art. 60 sprake is van de volkplantingen en bezittingen „des Rijks in andere werelddeelen; dat van die bezittingen de „Koning heeft bij uitsluiting het opperbestuur; hetgeen in den „redelijken zin zeggen wil, dat hij die volkplantingen beheert „naar zijn welgevallen, zoodanig als hij vermeent zulks ten besten „nutte des lands noodig te zijn; dat hij ten opzigte van dit „beheer alle andere magten en kollegien in den staat uitsluit, „van dezen noch raad noch toestemming behoeft." [2]) Koning en natie meenden beide alzoo dat de wetgevende magt over de kolonien bij art. 60 aan het hoofd van den staat opgedragen was. De voorname wet voor Indië, het reglement op het beleid van de

---

[1]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 27.
[2]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 67.

regering, het justitiewezen, de cultuur en den handel in 's lands Aziatische bezittingen werd dan ook bij een besluit van den Souvereinen Vorst van 3 Jan. 1815 vastgesteld. Gedurende 25 jaren treft men geen enkele maal eene bestrijding aan in de Staten-Generaal van de wetgeving des Konings in de overzeesche bezittingen. Twijfel daaromtrent werd in dat geheele tijdvak slechts éénmaal, en dat nog wel op zeer bedekte wijze, door den Heer Schimmelpenninck van der Oije geopperd in zijne rede van 23 Dec. 1839. Zonder zich over het verschil uit te laten, meende die spreker „dat er nog verschil kon ontstaan over de vraag der wetgeving in de kolonien." [1]) Integendeel meer dan eens werd in de Tweede Kamer met nadruk gesproken van hare onbevoegdheid om zich met koloniale zaken te bemoeijen. [2])

Zoo werden, bij gelegenheid der ten behoeve der overzeesche bezittingen in de zitting van 1825—26 voorgestelde leeningswet door een tal leden der 1e, 2e, 6e en 7e afd. van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bezwaren geopperd uit het oogpunt der onbevoegdheid der Staten-Generaal. Er werd namelijk beweerd dat de Koning hunne medewerking tot het uitschrijven dier leening niet behoefde, daar volgens art. 60 der grondwet het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van den staat aan den Koning opgedragen was. [3]) „De regering stemde dan ook," in hare Memorie van Beantwoording, „gereedelijk toe, dat de Koning „zonder gemeen overleg met de Staten-Generaal, de noodige „maatregelen tot voorziening in de geldelijke behoeften van de „overzeesche bezittingen zou kunnen nemen, maar meende dat „zulks den Koning niet konde verhinderen, om, zulks noodig of „wenschelijk achtende, zulk een gemeen overleg in te roepen." [4])

En toch juist op het terrein der koloniale geldmiddelen treft men in de Staten-Generaal soms sporen aan van verzet tegen 's Konings meening dat hij niet verpligt zou zijn om opening te geven van hun resultaat. Immers het was niet alleen Hogendorp,

---

1) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 309.
2) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 31.
3) De Waal, l. l. Dl. I. bl. 168 en volgg.
4) De Waal, l. l. Dl. I. bl. 177,

die in de vergadering van 1820 tot 1821 het eerst beweerde, dat het „uitvoerig verslag," volgens art. 128 der grondwet door den Koning te geven „van het gebruik der geldmiddelen," ook die der koloniën omvatten moest, ook andere stemmen deden zich hooren die wel niet het toepasselijke van art. 128 beweerden, maar toch meer licht omtrent den financiëelen toestand van Indië verlangden. Eindelijk moest de regering, toen het noodig werd eene leening van 20 millioen te sluiten met den waarborg van den staat, daartoe besluiten en de Indische financiën, hoewel nog op zeer onvolkomen wijze aan de Staten-Generaal bloot leggen. Het is nog al zonderling bij den thans bestaanden wensch van sommigen om de Indische begrooting bij de wet te doen vaststellen, bij die gelegenheid te vernemen dat de Koning toen, ter geruststelling der Staten-Generaal, verklaarde voortaan zelf om de vijf jaren eene begrooting van uitgaven van Nederlandsch Indië te zullen vaststellen. [1]) Tot op dat tijdstip was alzoo de zaak der begrooting geheel aan den Gouverneur-Generaal overgelaten. Bij het 5de art. van dat wetsontwerp werd op verlangen der Tweede Kamer de bepaling gevoegd, dat om de vijf jaren, te beginnen met het jaar 1831, aan de Staten-Generaal opening gegeven zou worden van het beloop der afbetalingen uit de middelen van die bezittingen gedaan en van den geldelijken toestand derzelve. Evenwel de opening volgde niet spoedig en de gevolgen bewezen dat ook omtrent de leeningswet slechts zeer onvolledige inlichtingen verschaft waren.

Ook den zeer bezadigden van Alphen hooren wij het jaar daarop hierover klagen. „Een geheimzinnig floers," zoo sprak hij, „overdekt voor een groot gedeelte de kern onzer financiën; dikwijls „heb ik het gevaarlijke daarvan aangetoond." [2])

Het was alzoo geen wonder dat toen de regering in de zitting van 1827—1828 eene nieuwe leening van ƒ2,700,000 ten behoeve der Oost-Indische bezittingen, toen door den Javaschen oorlog geteisterd, en een jaar later weder eene van 15 millioen voordroeg, de klagt algemeen werd over het zoo karig gegeven licht en met

---

[1]) De Waal, l. l. Dl. I. bl. 166.
[2]) De Waal, l. l. Dl. I. bl. 297.

kracht werd aangedrongen op meer volledige mededeelingen. Lezen wij echter de antwoorden der regering, zoo moet het ons bevreemden dat de Staten-Generaal zich met zoo weinig tevreden stelden en ondanks het onvoldoende der inlichtingen zulke groote opofferingen den lande durfden opleggen. Zeker heeft hiertoe veel bijgedragen de geringe kennis, die toen omtrent Nederlandsch-Indië bestond en niet minder de eerbied voor het uitsluitende opperbestuur den Koning door de grondwet opgedragen.

Het jaar 1830 was een belangrijk keerpunt in de geschiedenis onzer overzeesche bezittingen. De troonrede, waarmede de zitting van 1830—1831 geopend werd, mogt het einde van den Javaschen oorlog mededeelen. Een man, wiens naam door elken vaderlandlievenden Nederlander met eerbied genoemd zal worden, had het bewind als Gouverneur-Generaal aanvaard en legde de grondslagen van een stelsel, welks vruchten moederland en kolonie nog ten huidigen dage plukken. In stede van opofferingen van Nederland te vergen, werd Indië voortaan eene rijke bron van inkomsten voor de schatkist, van bloei voor den handel, van welvaart voor de ingezetenen. De geheimhouding bleef echter als een hoofdbeginsel gehuldigd door de koloniale administratie. Wederlegging van onjuiste beschuldigingen tegen een vroeger bestuur, in een openbaar geschrift nedergelegd, werd zelfs door de regering ongeschikt geacht ter mededeeling aan de Staten-Generaal. [1]) Soms werd eene som uit de Indische opbrengsten als een geschenk in 's lands kas gestort. Geen opening werd echter omtrent de uitkomsten van het nieuw ingevoerde stelsel van cultures en de zoo gunstige veranderde financiëele gesteldheid van Nederlandsch-Indië gedaan. Deze terughouding was reden van talrijke klagten. Hoezeer het opperbestuur des Konings eerbiedigende, meende men regt te hebben op volledige inlichtingen omtrent inkomsten en baten, die dan toch niet der Kroon maar aan het Rijk behoorden. Maar ook tegen dezen zoo natuurlijken en redelijken wensch verhieven zich stemmen in de Kamers. Bij het onderzoek der staatsbegrooting van 1835 werd in eene nota, door een lid bij de aanmerkingen

---

[1]) Zie de Bijdragen tot de geschiedenis van het koloniaal beheer, getrokken uit de nagelaten papieren van wijlen den Minister van Staat ELOUT, ('s Gravenhage, NYHOFF, 1861) bl. 11.

der Tweede Afdeeling gevoegd, aangedrongen op het vasthouden van geheimhouding op het stuk der koloniale geldmiddelen.

„Ik houde," zoo lezen wij aan het slot van dat stuk, „eene „onbepaalde, die zoo veel is als eene openbare comptabiliteit van „het bestuur over de koloniën, zoo gevaarlijk voor de belangen „derzelve, en daarmede voor de belangen van ons vaderland, dat „ik, bij allen eerbied voor eens anderen gevoelen, verpligt heb „meenen te zijn, mij daartegen van nu af aan, ten stelligste te „moeten verklaren." [1]) In die jaren werd de begrooting voor het Departement van Kolonien enkel voor Memorie uitgetrokken en drong men te vergeefs aan op de regeling bij de wet van de uitgaven voor het besturen der Kolonien hier te lande. Dit geschiedde ten gevolge van het zoo onjuiste denkbeeld der regering, dat de vertegenwoordiging met de koloniale geldmiddelen niets te doen had en dat alzoo elke uitgaaf, die door deze bestreden werd, op de staatsbegrooting gevoegelijk gemist kon worden. Vandaar ook geen rekenschap van de koloniale baten, die in de schatkist vloeiden: „want daarbij kwam alleen in aanmerking," zoo sprak de regering, „het in ontvang nemen der som." [2]) Onder de uitgaven voor 1836 verschijnt echter weder op de staatsbegrooting het Departement van Kolonien, maar eene behoorlijke verantwoording der koloniale geldmiddelen blijft steeds ontbreken. Dringender en meer algemeen werd de wensch naar ruimer inlichtingen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitgesproken. Men wist, dat belangrijke sommen uit de koloniale baten tot het instandhouden van den voor ons land zoo verderfelijken staat van oorlog werden afgewend. Mannen als Luzac, van Dam van Isselt, vau Sytzama, Schimmelpenninck van der Oye, streden in de voorste rijen der oppositie tegen de stelselmatige geheimhouding. Bij gelegenheid der begrootingswetten, maar ook bij elke andere gelegenheid, zoo als bij de behandeling der wet, om „als vergoeding van een ge„deelte der lasten, vroeger voor de overzeesche bezittingen ge„dragen," [3]) een schuld van 140 millioen ten laste dier bezit-

[1]) De Waal. l. l. Dl. II. bl. 40.
[2]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 42.
[3]) Wet van 24 April 1836, art. 1.

tingen daar te stellen. De verwerping der later op 25 October 1839 aangeboden wet tot eene dergelijke leening van 56 millioen is bekend. Zij had de aftreding van den Minister van Kolonien van den Bosch ten gevolge.

Onder de grondwet van 1815 was er alzoo geenerlei inmenging van de Staten-Generaal in het beheer noch in de wetgeving van de Kolonien. Ten opzigte van dit pnnt bestond eenstemmigheid tusschen Regering en volksvertegenwoordiging. Omtrent het regt alleen dat de laatste zou bezitten om volledige mededeeling te erlangen van den toestand der Indische financiën, bestond verschil. De vrijheid der regering om dien toestand te regelen en over die financien te beschikken, wilde geen lid der Kamers beperken, maar het scheen velen ongrondwettig toe, dat de vertegenwoordiging er geheel mede onbekend bleef en dat belangrijke uitgaven hier te lande, die niets met de kolonien gemeen hadden, uit de koloniale geldmiddelen werden bestreden. Deze denkbeelden, eerst door enkelen voorgestaan, vonden later meer algemeen bijval en het was te voorzien dat bij de grondwetsherziening, waartoe de eerste koninklijke voordragt van 28 December 1839 dagteekent, dat algemeene verlangen in aanmerking zou moeten komen. Van het verlangen om regtstreeks invloed uit te oefenen op het beheer der koloniale geldmiddelen, was men echter in dien tijd verre af. Waarborgen voor eene volledige mededeeling van hetgeen na aftrek der koloniale uitgaven van de inkomsten der overzeesche bezittingen overbleef, schenen allen te zullen bevredigen.

Inderdaad, wanneer wij al hetgeen omtrent de wijziging van art. 60 der grondwet voorviel nagaan, dan komen wij tot de overtuiging, dat vollediger opening omtrent de koloniale geldmiddelen en het onderwerpen aan de regeling bij de wet van het werkelijke batig slot, niet van hetgeen de regering eigenmagtig beschikbaar stelde, een algemeene wensch was. [1]) De regering stelde voor deze zinsneden bij art. 60 te voegen: „Aan de S. G. „zullen, in den aanvang van elke gewone zitting, worden mede-

[1]) Een uitvoerig verslag van het verhandelde bij de grondwetsherziening van 1840, omtrent de overzeesche bezittingen, vindt men in het uitmuntende, reeds zoo dikwerf aangehaalde boek van den Heer DE WAAL, Dl. II. bl. 317 volgg.

„gedeeld de laatst ingekomen Staten van ontvangsten en uitgaven „van opgemelde volkplantingen en bezittingen.”

„Het gebruik van het batig slot, beschikbaar ten behoeve van „het moederland, wordt bij de wet geregeld.” Door sommigen werden in deze bepalingen geen voldoende waarborgen van een goed finantiëel beheer gevonden. Zij wilden de afgesloten rekeningen aan de Kamers zien overleggen. De woorden „bij uitsluiting,” in art. 60 bij het opperbestuur gevoegd, gaven ook aanleiding tot diskussie. Enkelen wilden ze uit het artikel laten vervallen, nadat zoowel de regering als meerdere leden der Kamer verklaard hadden, dat aan het opperbestuur bij uitsluiting wel degelijk de beteekenis moest worden gehecht, dat de Koning met de uitvoerende zoowel als met de wetgevende magt ten opzigte der kolonien belast bleef. De groote meerderheid echter stemde niet met hen in en zoo werden de woorden „bij uitsluiting,” over wier beteekenis thans geen verschil meer konde bestaan, in het artikel behouden.

Zeer enkele leden vroegen niet alleen naar meer licht in de koloniale zaken, maar opperden het denkbeeld om ook de koloniale begrooting bij de wet te doen vaststellen. Wij zeggen, zeer enkele. Immers uit het verslag van de gedachtenwisseling in de afdeelingen na het ontvangen der Memorie van Beantwoording der regering op de bedenkingen, bij het eerste onderzoek gerezen, blijkt dat slechts *twee* leden der eerste afdeeling dat gevoelen toegedaan bleven. [1]) Niet onwaarschijnlijk is het, dat het de Heeren Luzac en Schimmelpenninck van der Oye waren. De laatste vooral behandelt dit punt met eenige uitvoerigheid bij de openbare beraadslagingen: „Evenmin kan ik berusten,” zoo sprak die afgevaardigde, „in het voornemen om de koloniale begrooting „aan de wetgeving te onttrekken. Zoo lang de kolonien het Rijk „en niet der Kroon toebehooren, zoo lang de baten den Staat „toekomen, moet de wetgeving de uitgaven en middelen vaststel„len. Die begrooting moet onze wet wezen, die het onderwerp „volledig bevat, en geen gedeelte aan de uitvoerende magt over„laat; anders beteekent eene opening of mededeeling van gelde-

---

[1]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 332.

„lijke aangelegenheden niets; anders hebben wij ook geen regt „om de rekening en verantwoording te vragen, tot staving der „juistheid van het bedrag der saldo's of tekorten. Ik ken geen „middenweg. Het beginsel moet geheel worden aangenomen of „geheel verworpen. Een halve maatregel van opening zonder wet- „tig verband, doet allerlei gissingen en valsche gevolgtrekkingen „ontstaan zonder eenig nut te stichten. Moet er eene afrekening „van 's Rijks goed plaats hebben, als een uitvloeisel van het regt „van eigendom, dan moet zulks op den grondslag eener wette- „lijke begrooting berusten. Zoo niet, is de afrekening niets dan „eene willekeurige opgave van cijfers.

„De beslissing der zaak rust op het eigendomsregt. Is de „natie eigenaar en de Koning als het ware een administrateur „met eene onbepaalde volmagt, dan zal deze bezwaarlijk vrijmagtig „in eenen konstitutionelen Staat, zonder goedkeuring der wet- „geving, over alle ontvangsten en uitgaven kunnen beschikken. „Ik ga verder, en acht ons zelfs niet bevoegd, om iemand hoe- „genaamd de onvoorwaardelijke beschikking over 's lands eigendom- „men over te laten." [1]) Wij vermelden slechts een klein gedeelte dezer zeer hartstogtelijke rede ten behoeve eener Indische begrooting bij de wet. Het ontwerp werd evenwel met 41 tegen 14 stemmen aangenomen.

In de dubbele Kamer vinden wij dit gevoelen ook door den Heer Thorbecke, die het reeds in zijne Aanteekening op de grondwet ontwikkeld had, verdedigd. Hij achtte de voorgestelde bepaling „een zeer klein deel van de medewerking tot de regeling „van het koloniewezen, die zijns inziens ook zonder die bepaling „aan de S. G. grondwettig toebehoort," en „de bijzondere om- „schrijving van dat kleine deel dus beperking eener veel ruimere „bevoegdheid, die hij meent uit de grondwet te mogen afleiden." „De mededeeling der laatst ingekomen staten schijnt hem ten „eenenmale ongenoegzaam en nutteloos, zoo lang de S. G. geen „invloed op de regeling der ontvangsten en uitgaven zelf hebben „en hun geene gesloten rekening wordt voorgelegd. Men zal uit „die staten niet meer licht putten dan men tot dus ver heeft

---

[1]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 349.

„geput uit de staten van de schatkist hier te lande, jaarlijks tot „tegemoetkoming aan art. 128 aan de S. G. medegedeeld.” [1]) Met 85 tegen 20 stemmen wordt de wet door de dubbele Kamer aangenomen.

Welke was nu de beteekenis der twee alinea's wier bijvoeging bij art. 60 in 1840 door de regering voorgesteld en door de Staten-Generaal aangenomen werd? Het was deze. De laatst ingekomen staten van inkomsten en uitgaven van Nederlandsch Indie waren de eigenlijke begrooting dier bezittingen. In Januarij voor het loopende jaar door den Gouverneur-Generaal gearresteerd, werden zij alsdan aan het Departement van kolonien gezonden en, na aldaar aan een naauwkeurig onderzoek te zijn onderworpen, zouden zij telken jare bij de opening der zitting aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Door kennismaking met die staten en door van het excedent, dat zij opleverden, de uitgaven voor de kolonien hier te lande af te rekenen, zoude men komen tot het vaststellen van het beschikbaar batig slot, hetwelk volgens de tweede alinea door de wet moest geschieden. Men ziet duidelijk, dat in deze bepalingen een middel werd gezocht, om te gemoet te komen aan het algemeen bezwaar over het eigenmagtig beschikken des Konings over de koloniale baten. Het getal echter van hen, die daarin geene genoegzame waarborgen vonden, vermeerderde bij de toepassing. In het tijdvak van 1840 tot de laatste grondwetsherziening zien wij in de Tweede Kamer eene krachtige oppositie, die niet enkel steeds op ruimere finantiëele mededeelingen omtrent de kolonien aandrong, maar ook hoe langer zoo meer aan het vroegere art. 60, thans art. 59, en aan het uitsluitende opperbestuur eene geheel andere uitlegging gaf dan vroeger was aangenomen. De Heer Thorbecke ging zelfs zoo ver te beweren, dat de bepalingen, in 1840 bij art. 59 gevoegd, strekten om de magt der vertegenwoordiging, op het stuk der wetgeving in het algemeen onbeperkt, op finantiëel terrein te beperken. Zoo zeide hij bij de beraadslagingen over het koloniaal batig slot over 1843: „Men heeft de twee laatste alinea's van „art. 59, in 1840 bij gevoegd, eene koncessie genoemd. Men

[1]) De Waal, l. l. Dl. II. bl. 360.

„heeft er uit opgemaakt, dat bij die alinea's niet kon zijn beperkt „wat men reeds had; men heeft er uit besloten dat in die alinea's „meer lag dan in het oude art. 60. Ik durf den waarborg, welken „dit bijvoegsel schenkt, niet zoo hoog als de Minister waarderen. „De bijgevoegde alinea's waren eene koncessie der regering, vergeleken met de praktijk of den uitleg tot dusverre aan art. „60 gegeven. Vergeleken echter met den waren inhoud, met den „eigenlijken wil van dat art., geloof ik ze veeleer eene koncessie der S. G. aan de Kroon te mogen noemen." [1]) En later bij de behandeling van het voorstel, door hem en acht zijner medeleden tot grondwetsherziening gedaan, drukt diezelfde afgevaardigde zich aldus uit: „Die bijvoegselen (de twee nieuwe „alinea's van art. 59) hebben uitsluitend tot de ontvangsten en „uitgaven betrekking. Tot hare vaststelling kan, ten gevolge dier „ongelukkige bijvoegselen, de wetgevende magt niet meer mede„werken. In zooverre waren zij niet, gelijk men het voordroeg, „eene koncessie van het opperbestuur aan de wetgeving, maar „eene koncessie van de wetgeving aan het opperbestuur. In alle „overige takken echter is de bevoegdheid der wetgevende magt „tot de kolonien dezelfde als vóór de herziening van 1840 gebleven." [2]) Of bij den onpartijdigen lezer deze uitlegging juist en waar kan voorkomen, meenen wij te mogen betwijfelen. Zoo veel is zeker, dat de nieuwe beteekenis, aan art. 60 der grondwet van 1815 gegeven, bij de oppositie-leden van dien tijd bijval vond, hoezeer zij door de meer gematigden onder hen, zooals door den Heer Bruce, als gedwongen en in strijd met de feiten veroordeeld werd. De regering overigens handhaafde met kracht haar standpunt en werd gesteund door de overgroote meerderheid der volksvertegenwoordiging. Het is wel geen gewaagde veronderstelling, wanneer men meent, dat velen door partijzucht verblind in die dagen, toen hevig strijd gevoerd werd omtrent de noodzakelijkheid eener grondwetsherziening, aan art. 59 der grondwet, in stede der natuurlijke en steeds gehuldigde uitlegging, datgene in den mond legden wat zij wenschten. Het voorstel, in 1844

[1]) De Waal, l. l. Dl. III. bl. 484.
[2]) De Waal, l. l. Dl. III. bl. 553.

tot herziening der grondwet, door negen leden der Tweede Kamer ingediend, strekte dan ook ten aanzien der kolonien om het beginsel te doen aannemen der vaststelling van de Indische begrooting bij de wet en der bevoegdheid van de wetgevende magt ook in de overzeesche bezittingen. In de Memorie van Toelichting, bij dat voorstel gevoegd, werd gezegd: „De wetgevende magt omvat „het gansche rijk, dus ook de kolonien.” [1])

Deze korte historische herinnering is voldoende om de bemoeijingen der Staten-Generaal op koloniaal terrein vóór 1848 eenigzins te kennen. Van 1815 tot 1825 bestaat volkomen onverschilligheid. De overzeesche bezittingen worden naauwelijks in de troonrede, nooit bij de debatten, vermeld. De leeningswet van 1825 schudt de natie wakker. Men begint inlichtingen omtrent den finantiëelen toestand van Indie te vragen. De willekeurige beschikking der regering over de baten, die sedert 1830 uit de overzeesche bezittingen het moederland toevloeijen, doet het verlangen naar ruimer mededeelingen stijgen. Bij de grondwets-herziening van 1840 wordt aan dien wensch eenigermate voldaan. De koncessie der regering bevredigt echter niet geheel. Meer licht heeft het onvoldoende van het beheer der koloniale geldmiddelen scherper doen uitkomen. Maar behalve het verlangen naar vollediger finantiëele berigten komt nu de klagt over gebrek aan invloed der Staten-Generaal op de wetgeving der kolonien. Van het terrein der geldmiddelen wordt de strijd overgebragt op het gebied der politiek. Er is meer. Uit hetgeen in 1848 voorviel is een zekere achteruitgang te bespeuren in de eischen der oppositie omtrent het beheer der koloniale geldmiddelen. Het voorstel der negen mannen van 1844 wilde vaststelling der Indische begrooting bij de wet. Het ontwerp van 11 April 1848, door de commissie, tot het doen van voorstellen van herziening benoemd, ingediend, zwijgt hiervan en schrijft enkel voor het jaarlijks geven aan de Staten-Generaal van een omstandig verslag van het beheer en den staat der kolonien. Wanneer men nu bedenkt, dat van de vijf leden der commissie vier tot de voorstellers van 1844 behoorden, dan kan men zonder vrees voor tegenspraak beweren,

---

[1]) DE WAAL, l. l. Dl. III, bl. 510.

dat ten opzigte van het beheer der koloniale geldmiddelen de eischen in 1848 veel lager gestemd waren dan in 1844. Welligt hadden bijzondere gebeurtenissen op Java, de talrijke klagten en bezwaren, die, sedert de vertegenwoordiging zich er mede moeide, uit Indie naar het moederland werden overgebragt of ook meerdere bekendheid met de eigenaardige moeijelijkheden der Indische administratie, sommigen vrees ingeboezemd voor te groote inmenging der Kamers en het noodzakelijke doen beseffen van een krachtig eenhoofdig bestuur. Wat hiervan zij, de juistheid onzer opmerking wordt, voor zooveel noodig, bevestigd door hetgeen de Heer Thorbecke, een der leden van de commissie van 17 Maart, in het geschrift, door hem tijdens de grondwets-herziening uitgegeven, zegt[1]): „Het ontwerp der commissie van 17 Maart," zoo spreekt de schrijver, „eene nieuwe uitgaaf van het voorstel „van 1844, week in sommige *wezenlijke* punten af van de gron- „den, waarop, volgens mijne overtuiging, de staatsregeling moest „worden gevestigd." Een dier *wezenlijke punten* schijnen de beginselen van koloniaal bestuur geweest te zijn; wij lezen althans daaromtrent op bladz. 24: „Ik erken dat hare raadple- „gingen mij op geen punt zoozeer, als op dit, hebben teleur- „gesteld."

Drie rigtingen moeten alzoo in 1848 wel onderscheiden worden ten opzigte der hervormingen op koloniaal gebied. De eerste wil behoud van het bestaande, vereeniging der wetgevende en uitvoerende magt in den Koning, geen verdere inmenging der Kamers, dan door art. 59 der grondwet werd toegelaten. Tot deze behoorde de regering en eene groote meerderheid der leden van de Staten-Generaal. Tegenover deze rigting staan zij, die, met den Hoogleeraar Thorbecke aan het hoofd, de bevoegdheid der wetgevende magt ten opzigte der kolonien even ver willen uitgestrekt hebben, als ten aanzien van het rijk in Europa en onder anderen de Indische begrooting door de wet doen vaststellen. Midden tusschen deze twee rigtingen had zich eene derde gevormd. Zij wilde noch behoud quand-même, noch ook het overbrengen van het bestuur der kolonien in de vergadering der Tweede Kamer.

[1]) Bijdrage tot de herziening der grondwet, (Leiden P. H. VAN DEN HEUVELL 1848).

Een zeker aandeel in de wetgeving, vooral ten opzigte van alles wat op den band tusschen het moederland en Indie betrekking had, en het regt van toezigt op de administratie der Indische geldmiddelen in den meest ruimen zin van het woord, wilde deze rigting aan de Staten-Generaal toegekend hebben. Het onbepaalde regt van wetgeving en de vaststelling der Indische begrooting aan de Nederlandsche vertegenwoordiging te geven, achtte zij echter in strijd met het eigenaardige van ons stelsel van bestuur in de overzeesche bezittingen. De meeste leden der liberale oppositie in de Kamers behoorden tot deze partij; de Kempenaer, Luzac, van Dam van Isselt enz. waren hare meest welsprekende woordvoerders.

Behoeft nog wel gezegd te worden, dat de denkbeelden juist van deze laatste rigting bij de grondwetsherziening ten aanzien der kolonien zegevierden? De regering en een groot deel der behoudspartij zagen in 1848 de noodzakelijkheid in om eenigermate toe te geven. En van de andere zijde blijkt duidelijk uit het reeds aangehaalde geschrift van den Heer Thorbecke, dat zijne denkbeelden van koloniaal bestuur geen ingang vonden, noch bij de commissie van 17 Maart, noch bij de regering. „Zoo ik mij niet „heb kunnen vereenigen met art. 56 van het ontwerp der com- „missie," zoo spreekt die geachte schrijver, „ja er eene geheele „miskenning in zag van regten of belangen, die onder de gewig- „tigste nationale aangelegenheden een eersten rang hebben, het „is onnoodig te zeggen dat artt. 58 en 59 van het ministeriele „ontwerp mij nog minder voldoen." [1]) Het is voorzeker niet onbelangrijk aan deze zoo ondubbelzinnige verklaring juist nu te herinneren. Op dit oogenblik toch, tracht de Heer Thorbecke de beginselen, die hij zelf erkend heeft dat bij de grondwets-herziening verworpen werden, en daaronder het vaststellen der Indische begrooting bij de wet, in toepassing te brengen. Dat eene zoodanige handelwijze in lijnregten strijd is met den geest, waarin de grondwettige bepalingen omtrent het koloniaal bestuur zijn opgesteld, behoeft wel geen betoog. Deze geest wordt door hemzelven geschetst waar hij van de gevoelens spreekt, die omtrent de koloniale aangelegenheden de leden der commissie van 17 Maart bezielden.

---

[1]) Mr. J. R. THORBECKE, Bijdrage enz. bl. 35.

„Met de uiterste moeite,„ zoo leest men in diezelfde bijdrage, [1]) „kwam men tot aanneming der drie nieuwe alinea's van art. 56; „opgesteld, elk ziet dit aanstonds, onder den indruk van denzelfden „schroomvalligen angst, de wijze menschen zeggen voorzigtigheid, „welke aan een rond stelsel van koloniale wetgeving zoo lang in „den weg was, een angst, die, door een onjuist denkbeeld der „betrekking van wetgeving tot bestuur gedreven, in den wetgever „bijkans den vijand der kolonien zag. De commissie, al waagde „zij nog een paar schreden verder te gaan dan het verslag der „Kamer, bleef, niet redelijker dan deze, halverwege staan.„ Het is alzoo eene daadzaak, waarvan de Heer Thorbecke zelf de moeite genomen heeft het meest onwederlegbare bewijs te leveren, dat zijne beginselen van koloniaal bestuur de nederlaag leden in 1848, zoowel bij de commissie tot herziening der grondwet als ook bij de regering, die de voorstellen der staatshervorming deed. Nu blijft ons over te onderzoeken of zij daarentegen bij de Kamers de zege behaalden.

Zelfs degene, die geheel onbekend is met de geschiedenis der grondwetsherziening, begrijpt al dadelijk, hoe onwaarschijnlijk ook dit is. De Tweede Kamer, die de grondwetsherziening tot stand bragt, was diezelfde Kamer, welke zoo langen tijd met eene overgroote meerderheid de behoudende koloniale politiek van den kundigen J. C. Baud gesteund had. En al zag die meerderheid in, dat de bakens verzet moesten worden en op sommige punten aan de hervormingszucht toegegeven, zeker was niet te verwachten, dat zij nog verder zou gaan dan de commissie van 17 Maart, geheel uit de oppositieleden bestaande, of dan de voorloopige Ministers van 1848, waarvan de meesten tot de zeer liberale mannen geteld werden. Het is eerder denkbaar dat zij aan deze zijde ook der meer gematigde hervormingsplannen gebleven is, dan dat zij tot op de uiterste grenzen der liberale denkbeelden van koloniaal bestuur zou voortgehold zijn.

Daarenboven, men vergete niet, dat de toestand der kennis van onze overzeesche bezittingen geheel anders is thans, dan toen de herziening tot stand kwam. Geen onderwerp is er, omtrent

[1]) Bladz. 24.

hetwelk in de laatste jaren een zoo groote vooruitgang waargenomen wordt. Wij zagen de belangstelling in onze kolonien met het jaar 1825 ontwaken en later vooral na 1840 steeds toenemen. Evenwel ook nog in 1848 heerschten omtrent de koloniale aangelegenheden begrippen, die sedert geheel ter zijde gesteld zijn. Zoo meende men toen nog dat deskundigen alleen het regt hadden over de Indische toestanden te spreken. Thans acht een ieder zich daartoe bevoegd en de tijd van het onbepaalde geloof aan het oordeel van den oud-ambtenaar of van den gewezen contractant op Java is voorbij. Zoowel bij de vertegenwoordiging als bij het groote publiek bestond toen nog gebrek aan belangstelling en aan kennis van de bijzonderheden der Indische huishouding. Thans is door de dagbladen, in een tal van geschriften, door de regeringsverslagen en de discussien der Kamers een helder licht omtrent alles wat op Indie betrekking heeft ontstoken en de namen, die vroeger geheel vreemd klonken aan Nederlandsche ooren, worden thans ook door hen gebruikt, die nooit den voet op Indischen bodem gezet hebben. Hetgeen alzoo op dit oogenblik mogelijk wordt gekeurd, scheen in 1848 ongerijmd. Wil men echter geen geweld aandoen aan de grondwettige bepalingen, men behoort ze uit te leggen naar de destijds bestaande begrippen, niet naar de reuzenschreden die sedert de kennis der Indische aangelegenheden gemaakt heeft.

Raadplegen wij nu de geschiedenis der tweede alin. van art. 60 der grondwet. Eene omstandigheid treft ons al dadelijk. Het is deze: het beginsel van de vaststelling der Indische begrooting bij de wet kwam in het geheel bij de grondwets-herziening niet ter sprake. Men herinnert zich dat in 1840 wel degelijk daarover strijd werd gevoerd. Twee leden, de Heeren Luzac en Schimmelpenninck van der Oye, stonden het toen voor. Geen van beide was in 1848 lid der Tweede Kamer, maar het mag niet zonder grond betwijfeld worden of zij, ware dit al het geval geweest, hunne stem tot aanprijzing van dat groote beginsel zouden hebben doen hooren. De Tweede Kamer van 1848 schijnt alzoo op dit stuk meer behoudend te zijn geweest dan die van 1840.

Bij het verslag der Tweede Kamer van 16 Maart 1848, uitgebragt omtrent de eerste ontwerpen van grondwets-herziening

der regering, kwam onder anderen het volgende voor: „Algemeen „heeft men de overtuiging uitgesproken, dat de Staten-Generaal „op de wetgeving voor de koloniën niet denzelfden invloed be- „hooren uit te oefenen, als op die voor het moederland,” [1]) en terwijl sommigen nog meerdere waarborgen voor een rigtig geldelijk beheer en met opzigt tot het Indische batig slot, dan voorgesteld waren, verlangden, behield zich de groote meerderheid eene nadere blootlegging van hare gevoelens voor. Volgens art. 56 van het ontwerp van 11 April, „doet de Koning jaarlijks aan „de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer „der koloniën en van den staat, waarin zij zich bevinden, en „is de Minister van Koloniën verpligt, alle openingen en ver- „antwoording te geven, welke door de Staten-Generaal, ten „opzigte van de Koloniën, zullen worden verlangd, ten einde, „naar de behoefte, zoodanige wettelijke verordeningen kunnen „worden vastgesteld, als doelmatig zullen worden bevonden.” [2])

Bij het regeringsontwerp van herziening van 19 Junij werd art. 59 der grondwet van 1840 door deze twee artikelen vervangen: Art. a. „De Koning heeft het opperbestuur der Koloniën „en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen” ....

Art. b. „De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een „omstandig verslag geven van het beheer der Koloniën en over- „zeesche bezittingen en van den staat waarin zij zich bevinden.”

„Het slot der koloniale rekening wordt bekrachtigd door de „wet.”

„Het batig slot wordt onder de rijks-inkomsten opgenomen.” In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer worden bedenkingen gemaakt tegen deze twee laatste alinea's: „De twee overige „leden van het artikel hebben tot veel meer bedenkingen aanlei- „ding gegeven, die vooral daaruit voortsproten, *dat men de be- „doeling der regering niet volkomen begreep;* terwijl het toch, na „al het voorgevallene over de wijziging, die in 1840 in dit deel „der grondwet is gebragt, hier zoozeer als ergens, van alles

[1]) VOORDUIN, Geschiedenis en beginselen der grondwet, bl. 155.

[2]) VOORDUIN, l. l. bl. 157 in de noot.

„overwegend belang te achten is, dat men elkander over de strekking der voorgedragene bepalingen goed versta en dat daaromtrent „niet de minste dubbelzinnigheid overblijve. Het slot der Koloniale „rekening," zegt het voorstel, „wordt bekrachtigd door de wet. „Die woorden schijnen mede te brengen, dat daarbij van eene „rekening der geheele Indische administratie sprake is, en echter „houdt men het niet voor onmogelijk, dat de regering de zoogenaamde remise-rekening of verantwoording van naar het moederland gezondene Oost-Indische producten op het oog heeft gehad. „Maar was dit het geval, dan zou het laatste lid van het artikel, „inhoudende: Het batig slot wordt onder de rijks-inkomsten opgenomen, waarschijnlijk anders gesteld zijn geworden. De vraag „is dus, wordt hier van twee onderscheidene sloten van rekeningen „gesproken, en zoo ja, waarin is het verschil tusschen die beide „gelegen? Overigens zijn bij de overweging van dit artikel door „de leden onderscheidene denkbeelden ontwikkeld omtrent de „wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, „die zich ten laatste vooral daarin vereenigden, dat de grondwet „het vaststellen eener bepaalde wet omtrent die wijze van beheer „en verantwoording zou behooren voor te schrijven; een denkbeeld, dat men aan de ernstige overweging der regering aanbeveelt." [1]) De regering trachtte het duistere van art. b te verduidelijken, maar mogt er niet in slagen. De Kamer vereenigde zich niet met de door haar gegeven ophelderingen, omdat de regering aan de voorgedragen bepalingen eene zoodanige uitlegging gaf, „alsof in 't vervolg de koloniale rekening (waardoor „aan de rekening van het geldelijk beheer der Oost-Indische „Koloniën in zijn geheelen omvang te verstaan zou zijn) eerst „door de wet zou moeten worden bekrachtigd, — om vervolgens, „indien (gelijk de Memorie van Beantwoording het uitdrukt) op „de afgeslotene rekening, na aftrek van *f* 9,800,000 voor renten, „een batig slot overbleef, dit batig slot onder 's Rijks inkomsten „op te nemen. Zelfs zou men uit de redenering der Memorie van „Beantw. moeten opmaken, dat de zaak tot nu toe steeds dien loop „heeft gehad. Maar dit is nooit het geval geweest en kan ook vóór

---

[1]) Bijblad 1848 bl. 478; VOORDUIN l. l. bl. 161.

„de toekomst de bedoeling niet zijn.” [1]) Hierop werden de beide alinea's door de bepaling vervangen dat de wet de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen zou regelen.

De strijd, men ziet het, werd alzoo gevoerd over het duistere der eerste voordragt van de regering, niet over eene uitbreiding van het regt te dezen opzigte aan de wetgevende magt verleend. En toen ophelderingen door de regering gegeven waren, was het eene kwestie van comptabiliteit, die de voorkeur deed geven aan eene latere duidelijker en vollediger regeling bij de wet. Ware het denkbeeld der vaststelling van de Indische begrooting bij de wet geopperd geworden, wij zouden er stellig een spoor van in de verslagen der Kamer vinden. Maar het blijkt, dat eene regtstreeksche inmenging der Kamer noch in den wensch der regering, noch in dien der Kamer lag. En het grootste bewijs van den geest van behoedzaamheid die de toenmalige Tweede Kamer op het stuk der Indische aangelegenheden bezielde, is dat de eerste voordragt der regering een ruimer aandeel in de wetgeving der kolonien aan de wetgevende magt toekende, dan de Kamer zulks wenschelijk oordeelde. Zij meende, „dat eene bepaling, volgens welke de wet „*alle* onderwerpen betreffende de kolonien *kan* regelen, die daar„voor *vatbaar* worden bevonden, veel verder zou kunnen leiden, „dan men wenschelijk of raadzaam achtte, en dus als hoogst ge„vaarlijk te beschouwen was.” [2])

Met veel juistheid werd dan ook de geschiedenis en de beteekenis der grondwettige bepalingen omtrent de Indische geldmiddelen door den Minister van Marine en Kolonien, op den 19den Augustus 1848, in deze weinige woorden zamengevat: „Wat de „finantiele zaken betreft, zoo heeft de regering getracht dit punt „naar aller genoegen te regelen, door in het eerste ontwerp te „bepalen, dat jaarlijks een omstandig verslag van het beheer der „kolonien en overzeesche bezittingen en van den staat waarin zij „zich bevinden zou worden gegeven; dat het slot der koloniale „rekening door de wet bekrachtigd, en het batig slot onder de „Rijks-inkomsten opgenomen zou worden. De regering heeft echter

[1]) Bijblad 1858 bl. 601; VOORDUIN l. l. bl. 167.
[2]) Bijblad 1848 bl. 478; VOORDUIN l. l. bl. 159.

„gaarne toegegeven aan het verlangen door vele leden uitgedrukt, „dat de grondwet het vaststellen eener bepaalde wet omtrent de „wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen „zou behooren voor te schrijven; en dien ten gevolge nader be- „paald, dat de wet die wijze van beheer en verantwoording regelen „zal. Die later vast te stellen wetsbepalingen kunnen daarheen „strekken, om te zorgen *dat de vertegenwoordiging volkomen kennis „zal dragen van den toestand der finantien van de overzeesche „bezittingen*, gelijk van die van het moederland." [1]) Ziedaar dus het doel aan de Indische comptabiliteitswet door den grondwetgever gesteld! En zal men nu beweren, dat hij ook in de verte gedacht heeft aan het vaststellen der Indische begrooting door de wetgevende magt?

De geschiedenis van de bemoeijingen der volksvertegenwoordiging met de koloniale aangelegenheden kenmerkt zich, wij meenen dit overtuigend te hebben aangetoond, van 1825 tot 1848 door een gedurig streven naar meer kennis van den toestand der finantien. Slechts een enkele stem verheft zich, die op regtstreeksch beheer der koloniale geldmiddelen door de wetgevende magt in Nederland aandringt. De algemeene overtuiging is in 1848, dat er nog geheimhouding door de regering op dit stuk in acht genomen wordt en het meest mogelijke licht daaromtrent verspreid moet worden. De grondwetgever *kan* alzoo de vaststelling der Indische begrooting bij de wet niet gewild hebben.

Het geschrift van den Heer Thorbecke levert het bewijs dat zijn gevoelen, omtrent het koloniaal bestuur bij de laatste grondwetsherziening, niet gezegevierd en er integendeel in dat opzigt een geest van overgroote behoedzaamheid voorgezeten heeft. Uit de officieele stukken, tusschen de regering en de Kamers gewisseld, uit de openbare beraadslagingen blijkt duidelijk, dat het beginsel der vaststelling van de Indische begrooting bij de wet noch bij de regering noch bij de leden der toenmalige Kamers verdediging, ja zelfs geen vermelding gevonden heeft. De grondwetgever heeft alzoo geen Indische begrooting bij de wet *gewild*.

Er blijft nog over te onderzoeken, of het beginsel, zijns on-

[1]) Bijblad 1848 bl. 731.

danks, in de grondwet ingeslopen is. Laat de grondwet, zoo als zij daar ligt, het vaststellen der Indische begrooting bij de wet toe? „Een stellig voorschrift,” zegt de Heer van Bosse, [1]) „behelst „de grondwet niet.” Juist deze omstandigheid is, dunkt ons, het beste bewijs voor de juistheid onzer stelling. Wij kennen geen grondwet van een konstitutionelen staat, waar het beginsel, dat de begrooting der uitgaven en der middelen door de wetgevende magt vastgesteld moeten worden, niet uitdrukkelijk in opgenomen is. En te regt. Want, al vloeit dit regt uit het wezen van den konstitutionelen regeringsvorm voort, het is zoo gewigtig, het geeft aan de volksvertegenwoordiging eenen zoo overwegenden invloed op het bestuur van 's lands zaken, dat eene uitdrukkelijke vermelding niet overbodig is. Zoo wordt in onze grondwet, buiten de bepaling van art. 104, dat de wetgevende magt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend wordt, bij art. 119 gezegd: „Door de wet worden de begrootingen van alle „uitgaven des Rijks vastgesteld, en de middelen tot dekking „aangewezen.” En wat is nu hier het geval? Van konstitutionele begrippen kan geen spraak zijn. Hier geldt het niet de goedkeuring der uitgaven door de natie, die zij zal moeten bestrijden, of het inwilligen in de lasten welke zij zelve zal dragen. De vaststelling der begrooting zou hier geschieden door hen, die niet het geringste deel bijdragen tot de middelen om de uitgaven te bestrijden. En, terwijl de grondwetgever noodig keurde om ten opzigte van Nederland het opperbestuur van den Koning over 's lands geldmiddelen, hem bij art. 61 gegeven, uitdrukkelijk door de bepaling van art. 119 te beperken, zou deze beperking van zijn opperbestuur over de kolonien, waarvan art. 59 spreekt, met de grondwet overeenkomen al is zij daarin niet uitgedrukt! Terwijl ten aanzien van Nederland, waar de zaak van zelf spreekt, een uitdrukkelijk voorschrift noodig scheen, zou eene bewijsvoering bij analogie ten opzigte der kolonien geoorloofd zijn!

Maar, zegt men, de grondwetgever heeft niet willen beslissen. „Het tweede lid van art. 60 zegt niets anders noch meer dan

---

[1]) *Bijdrage tot het onderzoek der vraag of de kol. begrooting door de wet behoort vastgesteld te worden*, bladz. 2.

„dit: de wet regelt het beheer en de verantwoording der koloniale „geldmiddelen. De geschiedenis van dit artikel bewijst, dat men „deze formule in 1848 gekozen heeft, alleen met het doel om de „destijds zeer uiteenloopende gevoelens te vereenigen." [1]) Bij het schrijven dezer regelen schijnt de Heer van Bosse de grondwet niet voor zich te hebben gehad. Hij zou haar anders niet in den mond leggen, wat zij niet zegt. Niet dat de wet het beheer en de verantwoording regelt, maar dat zij *de wijze* van beheer en verantwoording regelt, wordt bij het tweede lid van art. 60 bepaald. En dit enkel woordje is welligt niet geheel zonder belang, ten bewijze dat eene inmenging der wetgevende magt in het beheer geheel buiten de bedoeling des grondwetgevers gelegen heeft. En inderdaad, de geschiedenis der grondwet, wij wezen er straks op, leert ons, dat omtrent dit beginsel geen strijd is gevoerd en het in het geheel niet ter sprake gekomen is, maar dat enkel verschil was omtrent de wijze, waarop het meeste licht over de Indische finantien verspreid, en de beste waarborg voor eene deugdelijke verantwoording verkregen zou worden. Eene bijzondere wet werd noodig geacht, om op die punten de zoo noodige zekerheid te bekomen en niet meer van de welwillendheid van het tijdelijke hoofd van het departement van kolonien afhankelijk te zijn. Aan het vaststellen der Indische begrooting bij de wet werd destijds niet gedacht.

Maar de voorstanders van dat beginsel, van het zwakke der bewijsvoering uit art. 60 overtuigd, redeneren uit analogie. En welk is nu het analogisch betoog van den Heer van Bosse? Wij kunnen ons tot de brochure van dezen kundigen volksvertegenwoordiger bepalen, daar hij zich voorgesteld heeft te geven „een „overzigt van de gronden, die van weerszijde worden bijgebragt," [2]) en zeker geen dergenen, die zijn gevoelen steunen, vergeten heeft.

De 4e alinea van art. 59 en art. 119 der grondwet zijn de bepalingen, van welke de Heer van Bosse uitgaat, om langs verschillende wegen tot de gevolgtrekking te geraken, dat de grond-

---

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz. bl. 2.
[2]) Mr. P. P. VAN BOSSE, l. l. bl. 1.

wet vaststelling der Indische begrooting bij de wet niet enkel toelaat, maar zelfs voorschrijft.

„Andere onderwerpen, deze kolonien en bezittingen betreffende, „worden,” zoo spreekt art. 59 al. 3, „door de wet geregeld, „zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan.” „Het behoeft „geen betoog,” zegt de Heer van Bosse,[1]) „dat de grondwet, „door dit voorschrift, niets hoegenaamd van al hetgeen de kolo-„nien betreft aan de kennisname en aan de sanctie der wetgeving „bepaaldelijk wil onttrekken: dat zij bij gevolg den invloed der „vertegenwoordiging op den gang des kolonialen bestuurs even „goed toelaat, als zij, implicite, dien invloed op andere staatszaken „toelaat door middel van de stemming over de staatsbegrooting.” Het apodictisch spreken van den Heer van Bosse schrikt ons niet af. Het hier ter neder geschrevene schijnt ons niet alleen een betoog te behoeven, maar het komt ons zelf onmogelijk voor dat dit betoog geleverd worde. De Heer van Bosse maakt onzes inziens misbruik van het geloof dat men, ook zonder eigen onderzoek, aan de beweringen van een der kundigste leden der vertegenwoordiging genegen is te schenken. Om het geheel onjuiste van zijn beweren te bewijzen, behoeven wij slechts naar het voorloopig verslag der Tweede Kamer, op 13 Julij 1848 vastgesteld, te wijzen. Het is bekend dat de regering voorgesteld had, om regeling door de wet voor te schrijven van elk koloniaal onderwerp, *daarvoor vatbaar bevonden*. De overgroote meerderheid der Kamer had hiertegen bedenkingen, omdat zij meende, „dat in geen geval de be-„moeijenissen van de wetgevende magt zich voor de Koloniën „even ver kunnen uitstrekken, als voor het moederland.” [2]) Zij kwam alzoo tot de slotsom: „dat eene bepaling, volgens welke de „wet alle onderwerpen betreffende de Koloniën kan regelen, die „daarvoor vatbaar bevonden werden, veel verder zou kunnen „leiden dan men wenschelijk of raadzaam achtte en dus als hoogst „gevaarlijk te beschouwen was.” „Men helde het meest over naar „eene geheele weglating der laatste alinea van dit artikel, waar-„mede dan eene aanvulling van het derde lid gepaard kon gaan,

---

[1]) Bijdrage: bl. 3.

[2]) Bijblad 1848, bl. 478.

„in dien zin dat, behalve het muntstelsel, daarin nog eenige „andere onderwerpen werden opgenoemd, die niet in de bestaande „reglementen op het beleid der regering behandeld worden, en „welker regeling bij de wet echter noodzakelijk is. Men hield „het voor wenschelijk dat bij de keuze dier onderwerpen bepaald „op de zoodanige werd gelet, die meer bijzonder de betrekkingen „tusschen het moederland en de Koloniën, *in tegenoverstelling* „van het inwendig beheer der overzeesche bezittingen, betreffen.„ Enkele leden echter, zegt het verslag, bragten andere beschouwingen in het midden. „Zoo werd door sommigen het gevoelen „voorgestaan, dat de gewone wet bijna al wat de overzeesche „bezittingen betreft, zonder gevaar regelen kon, mits slechts aan „den Gouverneur-Generaal de handen niet te zeer gebonden wer- „den en aan dezen dus bij de wet zelve een zeer ruime magt „werd toegekend.„ Maar dit gevoelen werd noch door de toenmalige regering, [1]) noch door de groote meerderheid gedeeld, en toch is het juist datgene, hetwelk volgens den Heer van Bosse de bedoeling des grondwetgevers uitdrukt. Nog nader werd de meening der Kamer in het tweede verslag omschreven: „Beper- „king binnen zekere grenzen, niet onvoorwaardelijke uitbreiding „van den werkkring der Kamers, met opzigt tot de Koloniën, „lag dus in de bedoeling der groote meerderheid.„ [2]) En toen eindelijk de bepaling, die men thans in art. 59 als 4e alinea aantreft, door de regering voorgesteld werd, heet het in het nader Algemeen verslag der Kamer: „Indien het in de bedoeling der „regering gelegen heeft, om door de wijziging van art. a uit te „drukken, dat steeds vóóraf door eene afzonderlijke wet zal moe- „ten worden uitgemaakt, of er behoefte bestaat, om een tot de „Koloniën betrekking hebbend onderwerp bij de wet te regelen, — „zou de groote meerderheid zeker die bedoeling toejuichen. Zij „meent evenwel, dat zulks duidelijker in het artikel behoort te „worden uitgedrukt.„ [3]) Maar genoeg. Omtrent de bedoeling des grondwetgevers met de 4de alinea van art. 59 kan, na al het aan-

---

[1]) Memorie van beantwoording, Bijblad 1848, bl. 572.
[2]) Bijblad 1848, bl. 601.
[3]) VOORDUIN, l. l. bl. 168.

gevoerde, geen twijfel overblijven. Zooveel is ook zeker, dat de toenmalige regering, wier voorstel, op aandrang der Kamer, in meer beperkten zin gewijzigd werd, het gevoelen niet deelde, door enkelen destijds in het midden gebragt, en thans door den Heer van Bosse, als de onbetwistbare bedoeling der grondwet voorop-gesteld, dat de gewone wet namelijk, al wat de overzeesche bezittingen betreft, regelen kan. En wanneer men dan bedenkt, dat de Heer van Bosse zelf een lid was van die regering, dan kan men niet anders dan het betreuren, dat zijn geheugen hem in dit opzigt zoo zeer bedroog.

Maar daarenboven, kan wel in het geheel van eene analogie uit de laatste alinea van art. 59 sprake zijn, waar het geldt de vaststelling der koloniale begrooting? Blijkbaar heeft die bepaling alleen op de wetgeving betrekking. En nu zal wel niemand beweren dat het vaststellen der begrooting eene bloote daad van wetgeving is. De vertegenwoordiging pleegt, waar zij zulks doet, veel eerder eene daad van bestuur. Het vaststellen der begrooting maakt een geheel afzonderlijk deel uit van de taak der vertegenwoordiging in den konstitutionelen staat. Zeker niet het minst gewigtige deel. Het is daarentegen juist datgene, hetwelk haar een' regtstreekschen invloed op het bestuur verzekert. En nu zou het regt daartoe voor de overzeesche bezittingen afgeleid worden uit eene bepaling, welke in 1848 in de grondwet alleen werd opgenomen, opdat de deur niet gesloten zou worden voor hetgeen latere ervaring, als eene wettelijke regeling behoevend, zou aantoonen. [1]) Men komt juist tot de tegenovergestelde gevolgtrekking, als de Heer van Bosse, wanneer men bedenkt dat de koloniale begrooting sedert 1816 vastgesteld werd en alzoo volstrekt geene nieuwigheid was, omtrent welke later de behoefte aan regeling bij de wet zou kunnen blijken. Ook in 1854, bij het vaststellen van het regeringsreglement, werd begrepen dat de Indische begrooting niet afhankelijk moest zijn van de wetgevende magt. In art. 28 althans wordt de beslissing omtrent de algemeene begroo-

---

[1]) Eene zeer juiste omschrijving dezer bepaling werd door een dergenen, die zeker niet het geringste aandeel in de zamenstelling der grondwet heeft, den Heer DE KEMPENAER op 12 December 1856 gegeven. Zie Bijblad 1856—1857, bl. 447.

ting van ontvangsten en uitgaven, niet omtrent het ontwerp van begrooting, aan den Gouverneur-Generaal alleen gegeven. [1])

Langs een geheel anderen weg komt de Heer van Bosse bij analogie tot de gevolgtrekking, dat de koloniale begrooting niet alleen volgens de grondwet *mag*, maar bij de wet vastgesteld *moet* worden. Art. 119 is de grondslag zijner bewijsvoering. Hij redeneert aldus: „de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven „worden door de wet aangewezen; de koloniale inkomsten zijn „middelen; alzóó worden de koloniale inkomsten door de wet „aangewezen."

Eene algemeene opmerking dringt zich al dadelijk op. Ware deze Syllogismus al juist, men komt daarmede enkel tot de conclusie dat de koloniale middelen door de wet aangewezen moeten worden. De vaststelling der Indische begrooting bij de wet is echter geheel iets anders. Of behooren, volgens den Heer van Bosse, de koloniale uitgaven niet daartoe?

Wij zouden ook tegen de stelling eene exceptie kunnen opwerpen, uit art. 118 der grondwet geput: „De grondwet en andere wetten „zijn alleen voor het Rijk in Europa verbindende, tenzij het „tegendeel daarin worde uitgedrukt." Nu wordt in de geheele zesde afdeeling der grondwet, die van de begrooting spreekt en waartoe art. 119 behoort, met geen enkel woord gewag gemaakt van de overzeesche bezittingen. De gevolgtrekking is dus wel kwalijk te ontgaan, dat met betrekking tot deze uit art. 119 niet geredeneerd kan worden.

Maar wij gaan de ongerijmdheid zoowel als de exceptie met stilzwijgen voorbij en zoeken niet daarin een argument tot bestrijding der stelling. Zij bevat zelve het bewijs harer onjuistheid. Op deze bewering namelijk rust zij, „dat de koloniale inkomsten „zouden zijn middelen." En dit schijnt den Heer van Bosse zoozeer boven allen twijfel verheven, dat hij op zegevierenden

---

[1]) Wij deelen geheel de beschouwingen, die in Nos. 920 en 921 van het Tielsch Weekblad van 1861 tegenover het analogisch betoog van den Heer VAN BOSSE ontwikkeld worden. Het lezen van de vijf artikelen, die in No. 920—924 van dat Weekblad omtrent de vaststelling der Indische begrooting bij de wet voorkomen, is een ieder die in het vraagpunt belang stelt, aan te bevelen.

toon de vraag doet: „zijn de koloniale inkomsten geene staats- „inkomsten? Zou men, in 1861, nog te strijden hebben tegen „het oude denkbeeld, dat in de kolonien kroongoederen, geene „bezittingen van den staat zag?" [1]) De twee vragen hangen niet te zamen en de beantwoording der eene sleept niet die der andere met zich. Op de tweede is ons antwoord bevestigend en wij gelooven inderdaad, dat het denkbeeld, door den Heer van Bosse vermeld, te geenen tijde meer is geweest dan een individuele opvatting, nooit een algemeen aangenomen gevoelen. Op de eerste vraag echter is ons antwoord: ja, en neen. Ongetwijfeld zijn de koloniale inkomsten inkomsten van het rijk. Maar het zijn geen staatsinkomsten in den zin der grondwet. De reden ligt voor de hand. De grondwet kent een rijk in Europa en een rijk buiten Europa. [2]) Met zorg worden beiden onderscheiden en geheel afzonderlijke bepalingen worden voor het laatste in de artt. 59 en 60 aangetroffen. Ook ten opzigte der finantien is die afscheiding in acht genomen. Het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen moet door eene bijzondere wet geregeld worden. Het regerings-reglement wijst in art. 66 eene afzonderlijke algemeene Rekenkamer aan. Hetgeen op de rijks-geldmiddelen betrekking heeft, is in de grondwet elders geregeld. En het is de duidelijke wil van den grondwetgever, dat die tweederlei geldmiddelen niet door één gemengd worden. De inkomsten van het rijk buiten Europa zijn geheel onderscheiden van die van het rijk in Europa. Staatsinkomsten in den zin van art. 119 zijn alleen datgene, wat uit de koloniale administratie, na behoorlijke verantwoording, volgens de wet in 's rijks schatkist gestort wordt, en staatsuitgaven daarentegen datgene, wat uit 's rijks schatkist tot ondersteuning van die administratie moet geleverd worden. [3]) Op grond hiervan is zeer te regt herhaaldelijk er op aangedrongen, dat de subsidien voor de West-Indien en Guinea op de Nederlandsche staatsbegrooting zouden voorkomen.

Eindelijk is de omstandigheid, dat een gedeelte der gewone

---

[1]) Bijdrage enz. bl. 5.
[2]) Zie art. 1.
[3]) Tielsche Weekblad 1861, No. 921.

uitgaven van den staat door het excedent der Indische uitkomsten gedekt wordt, al een zeer zwak argument. Het is niet meer dan een toeval. Op dat toeval kan men niet de conclusie bouwen, dat de Indische begrooting bij de wet moet worden vastgesteld. Men zou tot de ongerijmde gevolgtrekking geraken dat, wanneer het doel van elken bezadigden financier, namelijk de onafhankelijkheid onzer staathuishouding van de Indische baten, verkregen zal zijn, de wetgevende magt niets meer met de koloniale geldmiddelen te maken zal hebben. Neen, wanneer het mogelijk ware dat eens dezelfde grondwet zoowel Indie als Nederland regeerde, dat het staatkundige zoowel als het geldelijke beheer dier landen één was met dat van Nederland, en de Javaan gelijke staatkundige en burgerlijke regten als de Nederlander bezat, dan zouden de koloniale inkomsten in grondwettigen zin ook staatsinkomsten zijn. Thans is dit echter niet het geval. En uit dien hoofde ontbreekt aan het analogisch betoog van den Heer Bosse op grond van art. 119 alle waarde.

De slotsom van ons onderzoek is alzoo, dat de grondwet het vaststellen der Indische begrooting bij de wet niet toelaat. De geschiedenis, de geest en de letter onzer staatswet veroordeelen eveneens dit beginsel. Met het oog op de Indische comptabiliteitswet, die weldra aangeboden zal worden en wier hoofdbestanddeel juist dit beginsel zijn zal, zouden wij het gevoegelijk hierbij kunnen laten. Tot beoordeeling moet het immers allereerst aan de grondwet getoetst worden. Het is eene eenvoudige vraag de jure constituto. En wanneer dan blijkt, zoo als wij meenen te hebben bewezen, dat het met die grondwet in strijd is, dan zal wel geene meerderheid in onze volksvertegenwoordiging gevonden worden die het goed zal keuren. Vooral in Indische aangelegenheden is het gevaarlijk, een haar breed van de grondwet af te wijken. Een enkele stap buiten het grondwettige terrein zou noodlottige gevolgen kunnen hebben. Vooral hier behoort de vooruitgang langzaam en geleidelijk te zijn; vooral hier geldt de regel: de grondwet van 1848, niets meer, niets minder.

Maar hoe veel te meer reden om zich stiptelijk aan de grondwet te houden, wanneer men ziet dat hetgeen met haar in strijd is tevens onuitvoerbaar en niet wenschelijk in het belang van

moederland en van Ned. Indie is. Tot het behandelen van deze punten gaan wij thans over.

II.

De practische Nederlandsche natie hecht een bijzonder gewigt aan practische bezwaren. Een te groot gewigt, naar het oordeel van sommigen, die juist daarin eene der schaduwzijden van ons volkskarakter en eene reden zien, dat groote en nuttige zaken soms in het geheel niet, meestal eerst na lange vertraging tot stand komen. Hoe dit zij, zeker is het, dat overdreven behoedzaamheid voor grove teleurstelling bewaart en een' waarborg oplevert tegen gevaarlijke proefnemingen, ook op het gebied van het staatsregt. Het is dan ook juist deze eigenschap van onze natie, die de hoop bij ons levendig houdt, dat het beginsel der vaststelling van de Indische begrooting bij de wet, door de Staten-Generaal niet zal bekrachtigd worden. En inderdaad er zijn zoo vele en zoo onoverkomelijke bezwaren aan de toepassing van dat beginsel verbonden, dat de bestrijders met daarop te wijzen schijnen te kunnen volstaan. Wat behoeft toch lang te worden getwist over het ongrondwettige of over het onstaatkundige eener wet, wanneer blijkt dat zij onuitvoerbaar is? Waar men dan ook eene bestrijding aantreft van het beginsel, zoo als onder anderen in de verslagen der Tweede Kamer omtrent wetsontwerpen tot regeling der Indische comptabiliteit, in 1855, 1859 en nu onlangs op 16 December 1863 uitgebragt, daar geschiedt het voornamelijk op practische gronden. En het zijn dan ook deze, die de voorstanders van het beginsel zich eene bijzondere moeite geven te wederleggen. Is het hun tot nu toe gelukt?

Eene omstandigheid moet naar ons inzien een' ieder treffen, die van een geheel onbevooroordeeld standpunt de zaak beschouwt: het is de wijze waarop door de voorstanders van het beginsel de uitvoerbaarheid betoogd wordt. Stel u gerust, zoo spreken zij, wij willen voor Indië niet eene begrooting als voor ons vaderland; het is ons alleen te doen om de bepaling van het eindcijfer

van ieder Departement van algemeen bestuur, en de wet behoort enkel de grondslagen der begrooting vast te stellen: „Dat eene „begrooting bij de wet, zal zij waarborgen geven, noodzakelijk „het Indisch bestuur moet belemmeren, daarvoor," zeide de heer Duymaer van Twist, „bestaat bij mij geen de minste vrees. Wij, „voorstanders der begrooting bij de wet, verlangen niet dat ze „bij de wet worde vastgesteld in alle onderdeelen, zoo als in die „dikke boeken, die de Minister de goedheid heeft gehad ter onzer „inzage op de griffie neder te leggen, maar wij verlangen alleen „vaststelling van grondslagen." [1]) Hetzelfde bedoelt de heer van Bosse. Spreekt gij hem over de onmogelijkheid om verschillende uitgaven lang vooruit te ramen, zijne solutie is dood eenvoudig. Men raamt zoo ruim mogelijk, of liever men geeft een onbepaald crediet. „Daarvoor zou de regel kunnen gelden: ce crédit n'est „pas limitatif." [2]) „Ten aanzien van de uitgaven voor cultures „en koophandel behoeft de wet geen grens te stellen; of wel deze „kan zoo ruim worden gesteld, dat aan geen storing der dienst „te denken valt." [3])

Ziet gij er bezwaar in om de handen der regering in die verre gewesten door eene bij de wet vastgestelde begrooting van oorlogs- en marine-kosten te binden, en meent ge dat het staatsbelang den Gouverneur-Generaal tot het nemen van voorzigtigheidsmaatregelen kan doen besluiten, wier verzuim onberekenbaar nadeel ten gevolge zou hebben, de heer van Bosse ziet daarin geen bezwaar: „Er is in het regeringsreglement een luxe van voorzor„gen voor onvoorziene gebeurtenissen." [4]) „Art. 21 geeft den „Gouverneur-Generaal de magt om *in dringende omstandigheden* „onverminderd het geval in Art. 43 voorzien (derhalve ook zonder „dat er oorlog of opstand is!) onder nadere bekrachtiging bij de „wet of goedkeuring des Konings, te doen wat anders aan de „wetgeving of aan den Koning is voorbehouden.... Nog meer! „De Gouverneur-Generaal is volgens Art. 23 bevoegd *in dringende*

---

[1]) CORNETS DE GROOT, Kol. Debatten, Ve Tijdv., 4e afl., bl. 325.
[2]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz., bladz. 60.
[3]) Ibidem, bl. 69.
[4]) Ibidem, bl. 63.

„*omstandigheden* wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te „stellen: volgens Art. 24, verordeningen door den Koning vast- „gestelde organisatiën van verschillende takken des bestuurs en „aangenomen gewigtige beginselen van regering, ook die het stel- „sel der belastingen betreffen, *in dringende omstandigheden* geheel „of gedeeltelijk buiten werking te stellen." [1]) Nu begrijpen wij, dat de aanhaling dezer bepalingen geschiedt ten betooge dat het regeringsreglement van geen Indische begrooting bij de wet weten wil, of dat deze geheel doelloos bij het autocratisch gezag den Gouverneur-Generaal gegeven zijn zoude. Het is ons echter een raadsel, hoe zij ter aanprijzing van dat beginsel dienen kunnen.

Zijn eindelijk uwe bezwaren nog niet geheel weggenomen, de heer van Bosse heeft een laatste middel om er aan te gemoet te komen. Hij wil „dat overschrijving van het eene begrootings- „artikel op het andere, in ieder hoofdstuk, worde toegelaten, „mits op de artikelen tot dezelfde afdeeling behoorende." [2]) Daarenboven „worde, aan ieder hoofdstuk, een zekere post voòr onvoor- „ziene uitgaven toegevoegd, zoowel om ontoereikende artikelen „aan te vullen, als om in onverwachte uitgaven te voorzien."

De tegenwoordige Minister van Koloniën wil ook geheel hetzelfde: eene koloniale begrooting namelijk met crédits non-limitatifs, met overschrijvingen en een hoog cijfer onvoorziene uitgaven. Hij schijnt in het algemeen het geschrift van den heer van Bosse bij het opstellen zijner voordragt tot regeling van het beheer der koloniale geldmiddelen tot leiddraad gekozen te hebben, en wil evenmin weten van eene begrooting artikelswijze vastgesteld, maar alleen „dat de wetgevende magt bij wijze van crediet vaststelle „wat voor elken tak van bestuur kan worden uitgegeven." [3])

Het hoofdargument alzoo, dat tegenover de practische bezwaren gesteld wordt, is steeds hetzelfde: dat de koloniale begrooting slechts eene globale begrooting behoort te zijn. En wanneer wij dan na zoodanig betoog den heer van Bosse met eene zekere zelfvoldoening de vraag hooren doen: Gelooft gij nog, dat vast-

---

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz., bl. 64.
[2]) Ibidem, bl. 70.
[3]) Memorie van toelichting, bl. 4.

stelling der Indische begrooting bij de wet onuitvoerbaar is? dan antwoorden wij met eene wedervraag: Meent gij in goeden ernst, dat eene begrooting naar uwe schets ingerigt iets beteekent? En zijn de waarborgen, die zij aanbiedt voor een goed en zuinig beheer, niet geheel illusoir?

Hierover is men het thans eens, dat daar, waar over eene begrooting en bloc beslist moet worden en geene specificatie der posten plaats heeft, de zaak zelve niets beteekent. Dit was in 1840 reeds het gevoelen van den heer Thorbecke: „Dat verdee-„ling der hoofdsom eerste grondslag is eener welgeregelde begrooting „en verantwoording, schijnt onmiskenbaar." [1]) En ten aanzien der overschrijvingen is zijn oordeel niet minder ongunstig: „Schrijft „men nu van eenen post over op eenen anderen, zoo behoudt „men wel de wettige hoofdsom, maar logenstraft de gronden van „den eisch en van de inwilliging." [2])

Wanneer alzoo de voorstanders der begrooting bij de wet de uitvoerbaarheid alleen weten te betoogen onder voorwaarde, dat zij globaal en overschrijving niet verboden zij, dan is hunne verdediging naar ons inzien veeleer eene reden tot bestrijding. Zij zijn als de geneesheer, die den kranke het middel geeft, dat hem zonder twijfel de gezondheid zal schenken, maar tevens het verbod er bijvoegt, om er wegens zijn gestel gebruik van te maken. Zullen de Staten-Generaal zich laten overreden, om een beginsel goed te keuren met beperkingen, die het in de toepassing geheel illusoir maken? Wij betwijfelen het. En grond voor onzen twijfel vinden wij in het onlangs verschenen Voorloopig Verslag op bl. 13 en volgg. „*Zeer algemeen*," zoo leest men daar, „en met nadruk „drong men er op aan, dat de wet voet gaf tot het vaststellen „eener begrooting door de Staten-Generaal, niet enkel in afdee-„lingen maar ook in onderafdeelingen gesplitst." — Maar gesteld al, dat om politieke redenen het ontwerp van deze regering tot wet verheven worde, zeker is het, dat de aandrang der Tweede Kamer tot splitsing der afdeelingen steeds sterker zal worden, en dat op den duur geene regering in staat zal zijn aan dien aan-

---

[1]) Mr. J. R. THORBECKE, Aanteekening op de Grondwet, Dl. I, bl. 340.
[2]) Ibidem, bl. 339.

drang weêrstand te bieden. In der daad, om te gelooven, dat eene volksvertegenwoordiging zich zou vergenoegen met het vaststellen eener schijnbegrooting, moet men blind zijn voor de lessen der ervaring. Het ligt in den aard der konstitutionele instellingen, dat zoodanig ligchaam er steeds op bedacht is zijn gezag uit te breiden. Niet zelden ten koste der regten van de overige magten in den Staat. Dit is een geschiedkundig feit, voor geen tegenspraak vatbaar. En zou nu de Nederlandsche vertegenwoordiging zoo zeer van hare zusters verschillen, dat zij zich tevreden liet stellen met het bepalen der eindcijfers eener begrooting? Op de geschiedenis in het algemeen behoeft men geen beroep te doen, het gebeurde van de laatste vijftien jaren ligt nog versch in aller geheugen, en onwederspreekbare bewijzen vinden wij daarin van de zucht onzer vertegenwoordigers, om hunnen invloed op den gang ook van het koloniaal bestuur hoe langer zoo meer uit te breiden. [1]) Wij spreken er geen oordeel over uit en bepalen ons tot het konstateren van een feit. Daarenboven een enkele blik op de verslagen der Tweede Kamer van 2 Julij 1855 en van 25 Julij 1859, doet ons den vooruitgang der denkbeelden kennen omtrent het onderwerp dat ons thans bezig houdt.

Vroeger was de groote meerderheid van gevoelen, dat „de wetgevende magt althans invloed behoort te hebben op de vaststelling der koloniale begrooting.” [2]) Later verlangde de meerderheid vaststelling der Indische begrooting bij de wet. [3]) Thans, zoo als wij reeds zagen, wil men eene artikelswijze vaststelling der Indische begrooting.

In 1855 werd door velen het denkbeeld geopperd, dat de wet zich zou kunnen bepalen tot het vaststellen van het eindcijfer van ieder hoofdstuk der Indische begrooting. Dit zou daarenboven niet voor elk jaar, maar voor een zeker getal jaren moeten geschieden. De bedenking, dat het aan kennis van de Indische toe-

---

[1]) Een tal voorbeelden van de telkens grootere inmenging der kamers in de Oost-Indische aangelegenheden vindt men opgeteekend in eene brochure in 1859 verschenen, onder den titel: *„De parlementaire regeringsvorm in verband beschouwd met het voordeelig en rustig bezit van Ned. Indië.”*

[2]) Bijlagen 1854—1855, bl. 845.

[3]) Bijlagen 1858—1859, bl. 1268.

standen bij de Staten-Generaal ontbrak, werd op bescheidene maar weinig afdoende wijze wederlegd door de opmerking, dat de Kamers zoo dikwerf geroepen waren een oordeel uit te spreken omtrent zaken, welke aan het meerendeel der leden geheel vreemd waren. [1])

Vier jaren later klonk het geheel anders. De toenmalige Minister van Koloniën stelde voor het vaststellen der Indische begrooting bij de wet telkens voor den tijd van vijf jaren; deze bepaling vond echter slechts weinig voorstanders. [2]) Er werd beweerd, dat de kennis der koloniale aangelegenheden aanmerkelijk toegenomen en de Indische huishouding geen gesloten boek meer was: „het „vroeger zoo dikwijls op den voorgrond gestelde gevoelen, dat de „Staten-Generaal over niets met de koloniën in verband kunnen „oordeelen, behoort," zoo meende men, „tot de verouderde dwalingen." [3]) Met geen raming der ontvangsten was men tevreden; ook voor Indië verlangde men eene bepaalde wet op de middelen. De operatiën der Handelmaatschappij ten behoeve van den Staat moesten ook onder de contrôle van de algemeene Rekenkamer gebragt worden. En zoo verder.

Maar daarenboven. Wanneer eens aan de Kamers het regt gegeven is om het koloniale budget vast te stellen, zouden deze zich dan niet aan pligtverzaking schuldig maken door met globale begrootingen genoegen te nemen? En, daargelaten nog de verantwoordelijkheid aan de natie, die hem gekozen heeft, zou het voor ieder volksvertegenwoordiger niet een gewetenspligt zijn, om geene begrooting van uitgaven tot een bedrag van meer dan 100 millioen goed te keuren zonder naauwgezette overweging van elken bijzonderen post? Terwijl over eene uitgaaf van enkele guldens hier te lande uren lang gedebatteerd wordt, zal, volgens het ontwerp, dat thans bij de Tweede Kamer aanhangig is, over de 30 millioen van de Cultures of over de 20 millioen van Oorlog in eens gestemd moeten worden.

Er is alzoo geene redelijke twijfel mogelijk omtrent de wijze waarop het beginsel der Indische begrooting bij de wet, mogt

---

[1]) Bijlagen 1854—1855, bl. 845 volgg.

[2]) Bijlagen 1858—1859, bl. 1272.

[3]) Bijblad 1860—1861, bl. 701.

het eens aangenomen zijn, toegepast zal worden. En wanneer de heer Thorbecke den Minister Loudon op hoogen toon verklaarde: „Geen comptabiliteitswet zal tot stand komen zonder het beginsel „der koloniale begrooting bij de wet,” zoo kunnen wij hem te eerder de verzekering geven: „Dat noodlottig beginsel, eens in „in onze wetgeving opgenomen, zal nimmer toegepast worden „met die beperkingen, welke gij thans voorstelt.” Het is natuurlijk niet wel mogelijk, om bij de voorstanders der begrooting bij de wet aan eene behendige taktiek te denken, die de zaak zoo onschuldig voorstelt, opdat de Staten-Generaal te gereeder een beginsel aannemen, hetwelk noodzakelijk ten gevolge hebben zal, dat het bestuur onzer Oost-Indische bezittingen geheel in de Tweede Kamer overgebragt wordt. Eene meer aannemelijke vooronderstelling is, dat de heeren van Twist, van Bosse en zoo vele anderen zich illusiën scheppen omtrent de gematigdheid eener volksvertegenwoordiging, waar het geldt de uitbreiding van haar gezag.

Wanneer wij dan ook de meening uitspreken, dat vaststelling der Indische begrooting bij de wet onuitvoerbaar is, dan spreken wij van eene wezenlijke, van eene ernstige, niet van eene geheel illusoire begrooting. En dan zijn er sommige punten, waarop uit een practisch oogpunt meer bijzonder de aandacht moet gevestigd worden. Wij behoeven ze slechts aan te stippen. Immers, reeds werd het straks opgemerkt, waar de zaak ter sprake kwam, in verslagen of in debatten der Tweede Kamer, zijn door de tegenstanders juist de practische bezwaren uitvoeriger ontwikkeld, dan de grondwettige of die in het staatsbelang hunnen grond hebben.

I. *De ramingen voor ontvangsten en uitgaven zullen te vroeg moeten geschieden.*

Het zal geheel onmogelijk zijn de koloniale begrooting op een tijdstip te ontwerpen, dat eenig vertrouwen op hare ramingen kan schenken. Het ontwerpen der Nederlandsche Staatsbegrooting geschiedt in de maand Julij. En hoe moeijelijk het is dan reeds alle behoeften vooruit te zien, bewijzen de zoo menigvuldige verhoogings- of regularisatie-wetten en de som voor onvoorziene uitgaven uitgetrokken. Is hetgeen hier bezwaren oplevert, wanneer

het zes maanden vooruit geschiedt, in Nederlandsch Indië mogelijk, waar het twee jaren te voren zou moeten gedaan worden? Men beschuldige ons niet van overdrijving. „Zoo als de stand van „zaken nu is," zeide de Minister Loudon op 13 Mei 1861, „moet reeds op sommige buitenposten anderhalf jaar vooruit worden „geraamd. . . . . Maar boven die achttien maanden kan men alsdan „gerust nog acht of negen stellen: want het spreekt van zelf, dat „de begrooting zoo veel eerder hier te lande zoude moeten worden „ontvangen." [1]) Op dit oogenblik wordt in het begin van elk jaar de Indische begrooting voor het volgende door den Gouverneur-Generaal voorloopig vastgesteld, opdat het opperbestuur tijd en gelegenheid hebbe ze te onderzoeken en, na het inwinnen van het advies der Indische regering, er wijzigingen in te brengen. Zal zij nu door de wetgevende magt worden vastgesteld, dan moet het onderzoek der Nederlandsche regering reeds in Maart, zijn afgeloopen, opdat de Staten-Generaal ze in den loop van den zomer kunnen behandelen. Het bepaalde in Art. 4 van het tegenwoordig ontwerp omtrent de gelijktijdige indiening der Indische en der Nederlandsche begrootingswetten kan toch wel niet ernstig gemeend zijn. Eene gelijktijdige behandeling is niet wel denkbaar, daar de Staten-Generaal zich nu meestal tot op den laatsten dag van het jaar met onze Staatsbegrooting bezig houden, en dit nog dikwerf in de Eerste Kamer zeer ter loops en met spoed geschieden moet. Indië zou alzoo in den regel voor een groot deel des jaars, zonder eene door den wetgever voor dat jaar vastgestelde begrooting, bestuurd worden. Volgens het Voorloopig Verslag, vond dan ook deze bepaling geen bijval. [2]) Het is dus geen overdrijving, wanneer men aanneemt, dat, bij de vaststelling der begrooting door de wetgevende magt, de ontwerpen door den Gouverneur-Generaal anderhalf jaar en op sommige buitenbezittingen twee jaren te voren gereed gemaakt zullen moeten worden. Is dit mogelijk? En welke waarborgen bieden zulke ramingen aan! Is het niet zeer denkbaar, dat in twee jaren tijds, bij geheel veranderde omstandigheden, ook geheel nieuwe behoeften zullen zijn onstaan?

[1]) Cornets de Groot, Kol. Debatten, Ve Tijdv., 4e Afl., bl. 318.
[2]) Bladz. 14

Het beweren van den Heer van Bosse, dat de uitgaven, welke hij met den naam van regeringsuitgaven bestempelt, in tegenstelling met die voor koophandel en cultures, het eene jaar bij het andere vergeleken niet merkbaar van elkander verschillen, wederlegt zich zelf. Het behoeft geen betoog, dat Nederlandsch Indië in een' staat van ontwikkeling verkeert. De maatschappij is aldaar nog voor een groot deel op grondslagen gevestigd, die in den loop der tijden ineenstorten, en in de plaats van welke de vermeerderde beschaving andere behoort op te bouwen. Westersche begrippen dringen langzamerhand ook op Java door. Individueel grondbezit bestaat volgens officiële rapporten reeds feitelijk in sommige gewesten. In Tagal, Kadoe, Soerabaya, Passeroean plant en onderhoudt de bevolking veel meer koffijboomen dan waartoe zij verpligt is. Bijna in alle koffijdistricten op Java wordt het individueel bezit der boomen erkend en gehandhaafd, en gaat dat bezitregt van vader op zoon over. Van den anderen kant ziet men hoe langer zoo meer in, dat Nederland verpligtingen te vervullen heeft jegens de bewoners zijner rijke bezittingen. Onze natie begrijpt dat pligt en eigenbelang medebrengen, om door verbeteringen en hervorming het ontwikkelings-proces der Indische bevolking te leiden. Aan het onderwijs op Java wordt telken jare meer te koste gelegd. Aan publieke werken, vooral aan de verbetering der middelen van vervoer, worden belangrijke sommen besteed, en niemand zal ontkennen, dat juist daardoor de beschaving het krachtigst wordt bevorderd. Uit den aard der zaak brengen al die verschillende omstandigheden nieuwe behoeften voort, waarin dan telkens door de regering moet worden voorzien: behoefte aan beter toezigt, aan een grooter getal ambtenaren, enz.

Maar men behoeft zich niet met beschouwingen tevreden te stellen, cijfers zijn welsprekender. En de vergelijking van het eindcijfer der verschillende afdeelingen van de koloniale begrootingen sedert 1848 geeft ons het onwederlegbare bewijs, dat, het eene jaar bij het andere vergeleken, een wezenlijk, soms een zeer groot, onderscheid bestaat tusschen het eindcijfer van bijna alle die afdeelingen. Begrijpe wie wil, hoe de heer van Bosse heeft kunnen zeggen: „Die uitgaven (de regeringsuitgaven of kosten van het „burgerlijk en militair beheer) verschillen, het eene jaar bij het

„andere vergeleken, niet merkbaar van elkander; dan voor zoo „ver in de organieke bepalingen wijzigingen worden gebragt." [1]) Tot wederlegging van dit beweren diene de hier bijgevoegde tabel, welke duidelijk aantoont, dat het verschil van het eindcijfer soms tonnen gouds en op dat van Oorlog millioenen bedroeg. De opgaven van 1848—1858 zijn ontleend aan een' staat, die als Bijlage de Memorie van toelichting bij de wet tot regeling van het batig slot over 1856 vergezelde; die over 1859—1861 zijn getrokken uit Bijlage A van de Memorie van beantwoording bij de wet wegens het batig slot over 1859.

Uit het verslag der Commissie van de Tweede Kamer, op den 26 Sept. 1863 uitgebragt omtrent de begrooting van Ned. Indie voor 1862, blijkt hoe zeer wederom in dat jaar het eindcijfer van dat voor 1861 verschilt. De raming der uitgaven is ƒ 8,443,219, die der inkomsten ƒ 6,418,332 hooger. De zeer belangrijke veranderingen welke in de inrigting der begrooting aanvankelijk met 1862 plaats vonden, en die tot de opvoering van het cijfer der uitgaven hebben medegewerkt, zijn reden dat op onze tabel dat jaar niet met de vorige vergeleken wordt. Die veranderingen hebben echter het verschil tusschen de uitgaven van de op elkander volgende jaren niet doen ophouden. De Indische begrooting van uitgaven voor 1863 is wederom ongeveer 3 millioen hooger dan die voor 1862.

Het is dus inderdaad moeijelijk te begrijpen, hoe in ernst beweerd kan worden, dat in het te vroeg ramen hoegenaamd geen bezwaar gelegen is wegens het onveranderlijke der uitgaven voor het burgerlijk en militair beheer. Men werpe ons niet tegen: Het bezwaar bestaat reeds nu; op dit oogenblik moet reeds de Indische begrooting lang te voren ontworpen worden, om de goedkeuring van het opperbestuur te verkrijgen. Wij antwoorden: wanneer eene zaak nu reeds bezwaren heeft, moet men ze dan onmogelijk maken? Wanneer de begrooting bij de wet moet worden vastgesteld, zal ze acht of negen maanden vroeger ontworpen worden. Daarenboven, zou er in dat geval niet veel meer moeijelijkheid zijn, om ze naar veranderde omstandigheden, naar grootere

---

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz., bl. 56.

Aantooning van de Begrootingen van Uitgaven voor Nederlandsch Indië, van 1848—1861.

Omschrijving.	1848.	1849.	1850.	1851.	1852.	1853.	1854.	1855.	1856.	1857.	1858.	1859.	1860.	1861.
Hooge Regering	*f* 490,867	*f* 490,867	*f* 495,867	*f* 490,867	*f* 543,867	*f* 543,867	*f* 543,867	*f* 548,867	*f* 543,867	*f* 610,207	*f* 617,407	*f* 626,747	*f* 651,747	*f* 646,747
Departement van Justitie	561,722	629,297	651,531	647,632	655,924	676,806	685,102	725,728	732,708	743,088	855,831	864,563	901,263	950,526
Hooge en lage Collegiën	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680	179,680
Gewestel. besturen en Politie	4,106,579	4,090,261	4,146,758	4,157,388	4,273,916	4,361,591	4,368,399	4,452,053	4,512,727	4,549,038	4,717,317	4,820,474	4,865,353	4,996,697
Eeredienst, Kunsten en Wetenschappen	512,080	545,998	568,104	650,200	671,009	692,657	721,759	791,601	831,821	923,942	1,025,620	1,080,337	1,171,206	1,224,000
Civiel Bouwdepartement	781,893	698,414	798,814	723,054	1,001,386	1,067,802	1,420,381	2,263,131	2,726,802	3,129,685	3,111,702	3,288,598	3,316,595	3,271,256
Financiën	12,560,358	12,560,101	12,429,308	12,379,480	11,998,408	12,163,565	12,285,374	12,311,745	12,368,557	12,543,152	12,827,647	12,610,723	12,747,233	13,162,145
Landbouw, landelijke Inkomsten en Cultures	25,105,966	24,440,446	24,820,049	24,943,424	23,387,200	23,342,206	21,976,420	23,509,170	25,732,854	26,138,589	26,967,472	28,728,578	29,641,040	29,453,623
Koophandel	5,022,503	4,796,344	5,128,894	4,698,293	5,216,358	5,291,719	5,294,083	5,083,750	5,248,498	6,315,811	6,403,335	6,494,862	8,677,919	7,523,055
Departement van Oorlog	10,149,000	10,983,995	10,377,021	10,963,677	11,106,832	11,474,148	11,448,853	11,860,023	12,292,604	14,473,532	17,157,295	18,254,087	18,751,709	19,444,454
Departement van Marine	1,762,245	1,718,807	1,796,091	2,086,910	2,651,468	2,517,543	2,832,973	3,100,303	2,820,973	3,178,665	3,295,145	3,982,468	4,213,143	4,695,199
Pensioenen en Gestichten van liefdadigheid	1,381,731	1,373,405	1,441,394	1,441,147	1,465,200	1,569,808	1,570,210	1,576,423	1,589,570	1,582,570	1,621,730	1,621,230	1,878,450	1,887,570
Uitgaven van onderscheiden aard	2,641,499	2,840,478	2,827,395	2,547,191	2,738,375	2,604,508	2,664,501	2,763,730	2,880,833	2,855,066	2,978,475	3,040,515	2,992,280	3,912,765
Dagelijksche onvoorziene uitgaven	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Buitengewone uitgaven en onvoorziene tegenspoeden	500,000	1,998,496	494,380	498,110	496,500	498,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
	65,856,123	67,454,679	66,255,286	66,507,053	66,486,123	67,083,100	66,591,602	69,766,204	73,061,494	77,823,025	82,358,656	86,192,862	90,587,618	91,947,717

of mindere behoefte te wijzigen? En is de vrees wel ongegrond, dat men juist wegens die grootere moeijelijkheid voor elke wijziging, al was zij noodig in het algemeen belang, zou terugdeinzen?

Wij hebben tot nu toe nog slechts gesproken van de bezwaren, die te vroege ramingen aanbieden in gewone omstandigheden. In elken konstitutionelen staat behooren ook buitengewone omstandigheden te worden voorzien: het verwerpen der begrooting, of ook eene botsing tusschen de hooge staatsmagten, die schorsing der zitting, soms ontbinding der Staten-Generaal ten gevolge kan hebben. Beide gevallen hebben zich in de laatste tien jaren ten onzent voorgedaan; het eerste vooral schijnt in de laatste jaren naauwelijks meer iets buitengewoons genoemd te kunnen worden. In die gevallen zou, ondanks het zoo vroeg opmaken der begrooting, zij eerst in Indië afgekondigd kunnen worden, nadat het dienstjaar voor een groot deel verloopen was. De begrooting voor 1864 bijv., in de eerste maanden van 1862 ontworpen, zou in de laatste helft van 1864 eerst in Ned. Indië ontvangen worden.

Thans kan de begrooting voor het volgende jaar nog door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld op grond van de bekende uitkomsten van het vorige; met het beginsel van de begrooting bij de wet zou op dezen zelfden grond de begrooting van twee jaren later moeten worden ontworpen. De ramingen voor 1864 zouden geschieden op grond der uitkomsten van 1861. Wij laten gerust onzen lezers de beantwoording der vraag over: Geeft zoodanig een grondslag den geringsten waarborg voor eene goede begrooting?

II. *Geen Minister van Koloniën is in staat de Indische begrooting bij de wetgevende kamers te verdedigen.*

Een ieder weet, wat het voor den Minister onzer dagen beteekent, zijne begrooting te verdedigen. Op alles gevat, mag hij geen vraag onbeantwoord laten. Met elke bijzonderheid van het bestuur bekend, moet hij in staat zijn elke daad ook van den ondergeschikten ambtenaar te verdedigen. Verantwoording wordt geëischt voor iedere, ook voor de geringste uitgaaf. De beraadslagingen omtrent één enkel hoofdstuk der staatsbegrooting duurden soms 14 dagen om te eindigen . . . . met eene verwerping. Bij

de behandeling zijner begrootingen is de Minister dikwerf verpligt, strijd te voeren omtrent elken post van uitgaaf, en als het ware iederen gulden te verdedigen tegen de zeer begrijpelijke zucht der vertegenwoordigers van de natie om de lasten, die op haar drukken, te verligten. Het gevoel, dat hem vervult, wanneer hij na de aanneming van zijn budget huiswaarts keert, moet hij zeker onder de aangenaamste aandoeningen van zijn ministerieel leven tellen. En toch slechts voor één Departement behoeft hij in den regel op te treden, en een man van bekwaamheid, die zijn vak kent en goede bedoelingen heeft, vreest de kritiek der Kamers niet. Daarenboven, al heeft de Minister van Justitie niet altijd een' regtsgeleerde, noch ook de Minister van Oorlog eenen krijgskundige voor zich, hij heeft te doen met mannen, geboren en opgevoed in de maatschappij, in wier behoeften de begrooting van Justitie of van Oorlog moet voorzien, en die alzoo gerekend kunnen worden eene overtuiging, op het oordeel van deskundigen en op hun gezond verstand gevestigd, te bezitten.

Wat zal echter het lot zijn van den Minister van Koloniën, wanneer het ontwerp van den heer Fransen van de Putte tot wet zal verheven zijn?

Hij zal alleen met al die kennis toegerust moeten zijn voor Indië, welke de leden van het kabinet te zamen voor Nederland dienen te hebben. Naauwkeurige bekendheid met den zoo zeer van elkander verschillenden toestand en de zoo onderscheiden belangen van al de residentiën op Java en van de buitenbezittingen, zal op verre na niet voldoende zijn. In alles, wat betrekking heeft tot het beheer der financiën of tot het cultuurstelsel, zal hij doorkneed moeten zijn. Het geheele regtswezen en alle zaken, die met het zeewezen in verband staan, behooren hem gemeenzaam te zijn. Eindelijk zal hij het in Nederland zeker weinig populaire hooge eindcijfer voor oorlog moeten verdedigen. Er is ons door enkelen gezegd, die anders niet zoozeer van meening waren, dat het geheele bestuur onzer overzeesche bezittingen in de Tweede Kamer moest overgebragt worden, dat vaststelling der Indische begrooting hen enkel daarom verkieslijk toescheen, om paal en perk te stellen aan de uitbreiding van de uitgaven voor oorlog, en om het eindcijfer van dat hoofdstuk te kunnen verminderen. Nu is het

een ieder bekend, hoe veel verschil van gevoelen er omtrent militaire zaken in het algemeen en in 't bijzonder omtrent stelsels van verdediging heerscht; en dat er op dit punt evenmin overeenstemming bestaat in Indie als in Nederland, bewijst hetgeen onder anderen laatstelijk door den heer Gevers Deynoot in de Tweede Kamer gezegd, en door den heer Quarles van Ufford geschreven is. De Minister van Kolonien zal derhalve, ten opzigte der oorlogsuitgaven, niet enkel op strategische gronden tegen deze en andere deskundigen moeten strijden; hij zal daarenboven den afkeer moeten overwinnen, steeds den Nederlander eigen ten opzigte van uitgaven voor oorlog, maar nu vooral groot, daar het behoeften geldt, wier omvang en drang hij niet kent. Wij gelooven niet te overdrijven, wanneer wij zeggen, dat het een zware, een onhoudbare strijd zal zijn.

De Minister van Kolonien zal alzoo in het vervolg de veelomvattende taak van de hoofden der Departementen van Binnenlandsche Zaken, van Financien, van Justitie, van de Eerediensten, van Marine en van Oorlog alleen op zijne schouders moeten nemen bij het verdedigen zijner begrooting. Hij zal daarbij tegenover 72 leden staan, waarvan bijna geen ooit zelfs gezien heeft het land, over welks behoeften hij thans moet beslissen, veel minder het kent, en die alzoo in het minste niet in staat is, de gronden van den aanval of van de verdediging te beoordeelen. Waarlijk, er zal een luchtig hart toe behooren om zich onder die omstandigheden met de thans reeds zoo moeijelijke portefeuille van Kolonien te belasten!

Men zegge niet: het bezwaar, waarvan ge spreekt, bestaat ook thans; reeds nu moet de Minister van Kolonien al die verschillende hoedanigheden in zich vereenigen: immers bij het voordragen der koloniale begrooting ter goedkeuring aan den Koning, moet hij wel overtuigd zijn van het doelmatige der uitgaven. Het is iets geheel anders, een zelfstandig, op gemoedelijke overtuiging gegrond oordeel over een onderwerp te hebben, of de zaak in al hare bijzonderheden tegenover aanvallen van allerlei aard te verdedigen. Op dit oogenblik wordt de begrooting van inkomsten en uitgaven door den Gouverneur-Generaal voorloopig vastgesteld, na ingewonnen advies van den Raad van Nederlandsch Indie, en aan de goedkeuring van het opperbestuur onderworpen. De Minister

heeft dus hem gedane voorstellen te overwegen, te wijzigen of te bekrachtigen. Volgens eigen ervaring, want wij spreken van een' bekwamen en met de Indische toestanden bekenden Minister, en na het gevoelen van deskundigen gehoord, gewikt en gewogen te hebben, oordeelt hij zelfstandig. In veel, in alles althans wat de bijzonderheden der begrooting betreft, moet hij afgaan op het oordeel van den Gouverneur-Generaal. Zoodra de Minister echter eene wezenlijke Indische begrooting in de Tweede Kamer zal moeten verdedigen, geraakt hij op een geheel ander terrein: zijn vertrouwen op den landvoogd of op dezen of genen deskundige kon hij toch niet als een argument ter regtvaardiging eener uitgaaf aanvoeren; elken post zal hij tegenover scherpe aanvallen behooren te verdedigen, inlichtingen omtrent de geringste details te geven. Hoe dikwerf zal het gebeuren dat, bij de behandeling eener Indische begrooting, gevraagd wordt naar gegevens, die bij het Departement van Koloniën hier te lande zich niet bevinden, en uit Indie zullen ontboden moeten worden! Uit die moeijelijke positie zal de Minister zich alleen kunnen redden door, óf wel de toelichting van de verschillende posten door den Gouverneur-Generaal gaaf over te nemen en alzoo als diens woordvoerder in de Kamers op te treden, óf wel geheel naar eigen inzigten de inkomsten en uitgaven te regelen, ondanks den afstand en de nieuwe behoeften die sedert zijn vertrek uit Indie welligt zijn ontstaan. In dit laatste geval wordt de zelfstandigheid van den landvoogd van Ned. Indie geheel weggecijferd en hij zelf tot een' eenvoudigen kommies van het Departement van Kolonien hier te lande gemaakt. Geen andere uitweg staat, dunkt ons, open. Of zoodanig een toestand echter met het algemeen belang strookt, mag wel betwijfeld worden.

Wanneer wij de onbekwaamheid van den Minister van Koloniën om eene Indische begrooting in de Staten-Generaal te verdedigen als een praktisch bezwaar tegen de vaststelling bij de wet opperen, dan spreken wij over den regel. Eene zeer enkele uitzondering bevestigt dezen. De tegenwoordige Minister althans toont, door vaststelling bij de wet voor te stellen, zich in staat te gevoelen om alle vraagpunten van het inlandsch bestuur te behandelen, begrootingen van Justitie, van Marine, van Finantiën enz. en

eindelijk het geheele defensiestelsel van Java en het zoo hooge eindcijfer voor oorlog te verdedigen. Bij onverhoopte aanneming zijner comptabiliteitswet hopen wij dat het hem gegeven zal zijn te bewijzen dat hij zijne krachten niet te hoog geschat heeft.

III. *De Staten-Generaal zijn tot het vaststellen der Indische begrooting bij de wet niet in staat.*

Tijd en kunde ontbreken hun. Werd ter kwader ure het beginsel der begrooting bij de wet aangenomen, zij zouden hunnen pligt niet kunnen vervullen. Het mag toch wel tot eene der eerste pligten van dengene die een land gaat medebesturen gerekend worden, dat hij naauwkeurig bekend is met den toestand, met de hulpmiddelen en de behoeften van dat land. En dat de vertegenwoordiging door het vaststellen eener begrooting eene daad van bestuur pleegt, is wel evenzeer buiten kijf. De Nederlandsche vertegenwoordigers zullen alzoo hetgeen hun aan ervaring ontbreekt moeten vergoeden door grondige en naauwgezette studie. Zullen zij, op zeer enkele uitzonderingen na, daartoe den tijd hebben? Wij nemen het eens aan, wij gaan zelfs zoover te veronderstellen, dat elk lid der Staten-Generaal tijd zal vinden om een reisje van een paar maanden op Java te doen, hetgeen hem dan ongetwijfeld in staat stelt omtrent alles wat daar geschiedt te oordeelen, hoe zal dan nog de Tweede Kamer bij hare menigvuldige en gewigtige werkzaamheden den tijd vinden voor de behandeling der Indische begrooting? Men trachte niet met den heer van Bosse dit bezwaar te wederleggen door het beweren dat het onderzoek alleen het eerste maal eenigen tijd zal kosten, [1]) en later minder tijdverlies veroorzaken dan nu de dubbele behandeling der wetten betreffende het koloniale batig slot en het XI hoofdstuk der staatsbegrooting. Qui prouve trop, ne prouve rien. Wij nemen het voorbeeld van den tijd, die telken jare aan het onderzoek der Nederlandsche begrootingwetten besteed wordt, van den heer van Bosse over. De drie laatste maanden van elk jaar worden bijna uitsluitend daaraan gewijd en nu vragen wij; wanneer een evenveel omvattende arbeid

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz., bl. 51.

daarenboven op de schouders der vertegenwoordiging gelegd werd, waar zou zij den tijd vinden om iets anders tot stand te brengen? Er is meer. Het verlangen naar regeling bij de wet van koloniale onderwerpen wordt telken jare grooter. Deze regering heeft zelfs toegezegd geene ingrijpende maatregel te zullen nemen zonder medewerking der kamers. „De hoofdaanleiding tot den kolonialen „strijd," zeide de heer Thorbecke in de Eerste Kamer, „was „behoefte aan regeling." [1]) En de behandeling van verscheiden koloniale onderwerpen in de Tweede Kamer, nog onlangs het onderzoek en de debatten van de Indische spoorwegenwet hebben, voor wie niet ziende blind wil zijn, het bewijs geleverd dat er nog al eenige tijd mede gemoeid is. Zeker is het althans, dat, bij aanneming van het beginsel der begrooting bij de wet, de leden der Tweede Kamer het geheele jaar, op zeer enkele dagen na, in de residentie zullen moeten doorbrengen.

Niet enkel de tijd, ook de kunde ontbreekt aan de Nederlandsche vertegenwoordiging om te beslissen over de inkomsten en uitgaven van Nederlandsch Indie. De wijze waarop dit bezwaar in het voorloopig verslag der Tweede Kamer door de voorstanders van de begrooting bij de wet wederlegd is, moet den Minister van Koloniën zelf een glimlach afgeperst hebben. Deze toch heeft beweerd dat aan het oordeel van dezulken slechts waarde gehecht kan worden, die langeren tijd in Indie doorgebragt hebben. Zoolang men geen pikol rijst gegeten heeft op Java is, volgens hem, de blik beneveld. [2]) De Kamer is van een geheel tegenovergesteld gevoelen. „Dat in den eersten tijd," zoo lezen wij daar (bl. 8), „van het in werking brengen der voorgedragen wet het „der vertegenwoordiging nog aan de noodige kennis over de „Indische huishouding ontbreken zal, sprak men niet tegen. Soort„gelijke bezwaren bestaan ook voor sommige onderdeelen der „staatsbegrooting, en toch weet men die te boven te komen. Men „denke bijv. aan de marine-aangelegenheden, die dan toch slechts „door enkele specialiteiten voldoende te beoordeelen zijn. In elk „geval zal het jaarlijks behandelen der begrooting zelve het beste

[1]) CORNETS DE GROOT, Kol. Deb. 1e tijdvak 8e Afl. bl. 846.

[2]) Woorden van den Minister van Koloniën, tot den heer GEVERS DEYNOOT, gerigt op 28 Mei 1863 bij CORNETS DE GROOT, Kol. Debatten, Ve Tijdv., bl. 931

„middel zijn om de kennis der Indische huishouding te vermeerderen.” Het bezwaar is alzoo geheel denkbeeldig. Het is een ouderwetsch vooroordeel, dat de praktijk op de theorie moet steunen en dat, pour savoir quelque chose il faut l'avoir appris. Men oordeelt niet meer omdat men weet, men weet, zoo spreekt de meerderheid der Tweede Kamer, omdat men oordeelt. Wanneer kennis verkregen kan worden door te doen, waartoe dan onderwijs? In der daad het is moeijelijk zulk eene bewijsvoering voor ernstig te houden. Over het algemeen is het onderwerp, dat ons thans bezig houdt, en dat toch wel een hoofdbeginsel der nieuwe wet uitmaakt in het Verslag der Kamer, met eene oppervlakkigheid behandeld, die welligt een bewijs te meer oplevert voor onze stelling, dat de Staten-Generaal niet in staat zijn er over te oordeelen. Of hebben de bestrijders den moed opgegeven, toen zij zagen dat de meerderheid gunstig gestemd was voor het beginsel? Het ware zeer ten onregte geweest: immers slechts 45 van de 72 leden hebben aan het onderzoek in de sectiën deel genomen en het pleit is dus nog in geenen deele beslist.

Het behoeft geen betoog, dat het bezoek van een land niet voldoende is om het te kennen. Hoe velen, die in eene hoofdplaats eenigen tijd doorgebragt hebben, zijn geheel onkundig van het land zelf! En wanneer het een' staat geldt uit verschillende natiën te zamen gesteld, dan is het zeer wel mogelijk dat wie een deel des rijks kent, niet het minste begrip heeft van de behoeften en van de gesteldheid der overige. Zoo is ook dikwerf en niet ten onregte gezegd, dat om eene Indische specialiteit te zijn, het niet genoegzaam is een' tijd lang in Indie te hebben doorgebragt. Sommigen zijn in regterlijke of andere betrekkingen te Batavia geweest, die nooit den voet gezet hebben in de binnenlanden, anderen zijn in het gewestelijke bestuur van eene of twee residentiën geweest, maar de overigen deelen van onze overzeesche bezittingen zijn hun vreemd. Zullen zij gerekend moeten worden te kunnen oordeelen over de belangen van geheel Nederlandsch Indie? [1]) Voorzeker geven een langdurig verblijf, bekendheid met de taal, de zeden en gewoonten, al is het dan ook slechts van

[1]) Omtrent de moeijelijkheid om Indië te leeren kennen, bevelen wij de lezing aan van eene bladzijde uit den MAX HAVELAAR; Deel 2, bl. 82.

een dier oostersche volken, meer regt daartoe, dan een reisje van een paar maanden, ter loops en zonder kennis van taal gedaan. Meer regt vooral, dan het lezen van eenige vlugschriften, of het hooren van eenige redevoeringen over Indische zaken. En dit zal toch het geval zijn bij aanneming van het beginsel der begrooting bij de wet, dat juist deze laatsten er over zullen beslissen. De vertegenwoordigers eener natie, die op duizende mijlen afstands leeft, onder eene hemelsbreed verschillende luchtstreek, op eenen veel hoogeren trap van ontwikkeling, met andere godsdienstige begrippen en onderscheiden zeden, gewoonten, belangen, zullen beslissen omtrent de behoeften, de stoffelijke en zedelijke welvaart van een volk, met hetwelk zij geheel onbekend zijn. Het is steeds voor den vreemdeling moeijelijk, ook wanneer hij de bekwaamste staatsman is, een land te besturen. Het wezen der natie is hem vreemd. Hij gevoelt geheel anders dan de inboorling. En zijne beste pogingen om zich met hem te vereenzelvigen lijden veelal schipbreuk. Dit leert ons de geschiedenis en de ervaring van onze dagen. Is een slecht bestuur niet veel eerder te vreezen, waar het in handen gegeven wordt van eene volksvertegenwoordiging, waarvan de groote meerderheid niet eenmaal oppervlakkig met het geregeerde land bekend is?

Men zegge niet met den heer van Bosse: „De vertegenwoor„diging moet tallooze reizen beslissen over zaken, waarvan de „leden individueel geenszins allen gelijke kennis hebben.” Hier beslist de Nederlandsche vertegenwoordiger omtrent Nederlandsche belangen en behoeften. Te midden van deze geboren en opgevoed, bekend met de geschiedenis en het verleden van zijn vaderland, is elke beschaafde Nederlander min of meer in staat over de toestanden, waaronder hij leeft, te oordeelen. Op deze zijn de wetten, met medewerking der Kamers tot stand gebragt, van toepassing. Door zijne medeburgers wegens de kennis, die hij bezit van hunne belangen, naar de Staten-Generaal afgevaardigd, is de volksvertegenwoordiger wel niet bekend met alle, soms ingewikkelde, technische bijzonderheden van elken tak van het staatsbestuur, maar kan hij toch gerekend worden in staat te zijn na eenige voorlichting omtrent elk onderwerp eene behoorlijk gevestigde overtuiging te bezitten.

Daarenboven elke zaak, ook de konstitutionele staatsinstellingen, hebben eene schaduwzijde. En dat soms omtrent gewigtige punten de beslissing van nietdeskundigen afhangt is welligt een nadeel, ruimschoots door de voordeelen opgewogen. Lijdt de natie schade door een' verkeerden maatregel, zij wijte het zich zelf: immers hare aangelegenheden worden door haar zelve, door middel van hare vertegenwoordigers bestuurd. De straf van een verkeerd besluit in den konstitutionelen regeringsvorm wordt door hen gedragen die het genomen hebben. Wordt daarentegen de beslissing omtrent het bestuur van Ned. Indie aan de Nederlandsche vertegenwoordiging opgedragen, dan wordt die straf opgelegd aan een volk dat er hoegenaamd geen deel aan had. Het is dan ook eene dwaasheid, dit zij in het voorbijgaan gezegd, zich op konstitutionele theoriën te beroepen, wanneer men aandringt op het vaststellen der Indische begrooting bij de wet. Het regt der Kamers tot het vaststellen der begrootingen van inkomsten en uitgaven is hetzelfde als waarop de konstitutionele instellingen zelve rusten: het regt eener natie om hare eigen aangelegenheden te regelen. Het bewustzijn van dat regt heeft zich in de Westersche maatschappij hoe langer zoo meer ontwikkeld, tot dat in sommige landen, op het voorbeeld van Groot-Brittannie, het stelsel van self-government in min of meer volmaakten vorm is aangenomen. Dit stelsel echter heeft niets te doen met het zeker zeer weinig konstitutionele feit, dat eene kleine natie op duizende mijlen afstands over uitgestrekte landen en verschillende volken heerscht. Hier behoort enkel de vraag gedaan te worden hoe het best en het meest overeenkomstig de belangen van moederland en kolonie deze laatste bestuurd moet worden. En dan gelooven wij dat geen redelijke twijfel mogelijk is, of zij zal beter geregeerd worden en in hare behoeften zekerder voorzien, wanneer dit geschiedt door mannen uit eigen aanschouwing, door administratieve ervaring en kennis van taal, zeden en belangen er mede bekend, dan door een tal onkundigen. Wij kunnen tot staving van ons gevoelen aanhalen hetgeen meermalen gezegd is door eenen zeer liberalen Engelschen schrijver, den heer Mill, die zóó ver is gegaan te beweren, dat eene natie eerst dan waarlijk vrij is, wanneer zij eene vertegenwoordiging door het algemeene stem-

regt gekozen bezit. Deze zelfde schrijver zegt onder anderen: „Le „gouvernement d'un peuple par lui-même est une chose qui a „un sens et une réalité; mais le gouvernement d'un peuple par „un autre peuple est une chose qui n'existe pas et ne saurait „exister. Un peuple peut en posséder un autre comme une garenne „pour y battre monnaie: une ferme de bestiaux humains destinés „à son service. Mais si le bien des gouvernés est l'affaire propre „d'un gouvernement, il est complètement impossible qu'un peuple „s'en occupe directement; le mieux qu'il puisse faire, c'est de „charger quelques-uns de ses hommes les meilleurs d'y veiller „etc.„ [1]) Ook Macaulay, die wel evenmin voor een reactionair zal uitgekreten worden, betoogt in het breede in zijne zoo bekende rede omtrent „the Government of India,„ dat het Britsche parlement tijd noch kunde bezit om over Indische zaken te beslissen. „The House,„ zoo spreekt hij onder anderen, „it is plain, has „not the necessary time to settle these matters; nor has it the „necessary knowledge; nor has it the motives to acquire that „knowledge.„ [2])

Het Britsche parlement heeft dan ook niets met het vaststellen der Indische begrooting, die dan toch over ettelijke millioenen loopt, te doen. Zij wordt enkel medegedeeld aan het parlement en toen in 1853, bij de herziening van het Charter, sprake is geweest blijkens de „Minutes of Evidence taken before the select „committee on Indian territories,„ om tot de vaststelling der Indische begrooting door de wetgevende magt, die in 1793 tot 1811 schijnt te hebben bestaan, terug te keeren, toen is men voor het onuitvoerbare der zaak teruggedeinsd.

Het is streelend voor het Nederlandsche gevoel, te zien dat eene zaak, als deze, die door de Britsche staatslieden voor onuitvoerbaar gehouden wordt, door eenen Nederlandschen Minister wordt voorgesteld en welligt door eene Nederlandsche Kamer aangenomen. Om echter tot iets in staat te zijn is het nog niet altijd voldoende dat men er zich toe in staat acht. Wij meenen althans eenige gronden te hebben ontwikkeld, op welke

---

[1]) *Le gouvernement représentatif par* M. J. STUART MILL, traduit par DUPONT WHITE, page 393. Men zie ook bl. 391 etc.

[2]) MACAULAY, *Speeches*, I. 164.

wij aan de geschiktheid der Nederlandsche volksvertegenwoordiging tot het vaststellen der Indische begrooting bij de wet twijfelen.

Er is echter nog een andere grond, zeker niet minder wigtig, dan de tot nu toe voorgedragene en deze is eene ervaring van het vorige jaar. Wij bedoelen de Indische spoorwegenwet. Het daarmede gebeurde heeft, dunkt ons aan de leden der Staten-Generaal, die niet geheel onder den invloed van partijbelang staan, duidelijk moeten bewijzen, dat zij met den besten wil en het meest naauwkeurig onderzoek, niet in staat zijn omtrent punten van plaatselijk Indisch belang te beslissen. De rigting van eenen spoorweg op Java is toen door de Nederlandsche Kamers bepaald. Het bespreken eener zaak, die zoo zeer de politieke hartstogten heeft opgewekt, en omtrent welke het rapport der Commissie, benoemd tot het onderzoek der adressen van den heer Stieltjes en der inlichtingen van den Minister, eerst een helderder licht zal verspreiden, behoort niet te huis in een opstel aan de polemiek vreemd. Wij mogen echter niet nalaten met het oog op deze zaak aan onze vertegenwoordigers te vragen: Is u thans niet uit ondervinding gebleken, dat het onmogelijk is omtrent de bijzondere behoeften en de zoo teedere belangen van de Indische huishouding in de Staten-Generaal te beslissen?

Vatten wij thans het boven ontwikkelde in weinig woorden zamen.

Eene begrooting met globale credieten beteekent niets. De Kamers, al wordt het tegenwoordige ontwerp wet, zullen zich nooit met een dergelijke vergenoegen.

Het voorstellen eener wezenlijke begrooting is echter onuitvoerbaar, omdat de ramingen zoo vroeg zullen moeten geschieden, dat er geen waarborg in gelegen kan zijn van voorziening in de werkelijke behoeften, omdat geen Minister van Koloniën in staat zal zijn ze te verdedigen en aan de Staten-Generaal tijd en kunde ontbreken om ze vast te stellen.

III.

Tot nu toe hebben wij ons bijna uitsluitend met den oorsprong en met de toepassing van het beginsel der vaststelling van de

Indische begrooting bij de wet bezig gehouden. De Grondwet, zoo meenden we, verbiedt de aanneming. De toepassing is om verschillende redenen onmogelijk. Thans plaatsen wij ons op een geheel ander, op een hooger standpunt. Wij maken ons los van de banden der grondwet en over de bezwaren der toepassing stappen wij heen. Wij vragen enkel naar het belang van den Staat. Eischt het staatsbelang, dat is, het belang van Indië zoowel als dat van Nederland, vaststelling der Indische begrooting bij de wet? De Heer van Bosse en de Minister van Koloniën, in zijne Memorie van toelichting op het ontwerp van Indische Comptabiliteitswet, beantwoorden deze vraag toestemmend. Laat ons zien op welke gronden.

Voor den Heer van Bosse bepaalt zich de kwestie van het staatsbelang tot eene question de chiffres. Hij kent geen ander staatsbelang dan het belang van de geldmiddelen van den Staat. En men zoekt te vergeefs in het tweede deel van zijn opstel, dat gewijd is aan de beantwoording der vraag: „Vordert het staatsbelang, dat de Koloniale begrooting door de wet worde vastgesteld?" [1]) iets anders dan het betoog, dat er veel te verbeteren valt in de wijze van boekhouden en rekening doen der koloniale geldmiddelen. Op uitvoerige en ook voor den leek in financiezaken duidelijke wijze wordt het beheer en de wijze van verantwoording dier geldmiddelen opengelegd en met den vinger gewezen op de wonden van het Indische financiewezen. Zeer te regt wordt afgekeurd de omstandigheid, dat het, in den toestand, zoo als die nu is, van den tijdelijken Minister van Koloniën afhangt, het batig slot in te krimpen of uit te zetten naar goedvinden. Met de meeste belangstelling zal ieder, wien het onderwerp ter harte gaat, dit deel van het opstel van den heer Bosse gelezen en herlezen hebben. Maar velen zal met ons de konclusie bevreemd hebben. Men had, na het betoog van de verwarring, die in de Indische boekhouding heerscht, het voorstel kunnen verwachten van gepaste middelen van herstel. Het voorstel bijv., om, alvorens tot het stellen van regels voor het beheer der koloniale geldmiddelen over te gaan, eene specialiteit in het vak der finantiën

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage enz., bl. 6.

naar Indië te zenden, en met een onderzoek te belasten naar de gebreken en naar de wijze, om er het best in te voorzien. Zoo is men in Groot-Brittannie er op bedacht geweest, om tot herstel van het financiewezen, dat na het dempen van den opstand in de schromelijkste verwarring verkeerde, eenen bekwamen financier naar Indië te zenden, en heeft men, blijkens de in het laatste jaar bekend geworden uitkomsten, goede vruchten van de zending van mannen als Wilson en Laing geplukt. Maar verrassend mag de redenering van den Heer van Bosse heeten: er hebben allerlei verkeerdheden plaats bij de boekhouding en het bestuur der geldmiddelen in Indië; deze toestand is in strijd met het belang van den Staat en daarom is vaststelling der Indische begrooting bij de wet in het staatsbelang. Even zonderling klinkt de „*logische* „*gevolgtrekking*" van den heer van Bosse, dat, wanneer verantwoording der koloniale ontvangsten en uitgaven aan de wetgevende magt wordt gedaan, dan ook de begrooting voor de kolonien door de wet moet worden vastgesteld.[1]) Wanneer de heer van Bosse zijne gevolgtrekking in eene andere orde had kunnen maken, op deze wijze: omdat tot de vaststelling der begrooting de medewerking der Staten-Generaal wordt geëischt, daarom moet ook aan dezen de verantwoording gedaan worden: — dan zou hij eene betere konclusie gemaakt hebben, maar die tevens geheel overbodig was.[2])

Nadat de kundige schrijver zich met het bewijs der stelling, dat de Staat belang heeft bij een goed en ordelijk beheer der Indische financiën, heeft afgemaakt van de noodzakelijkheid om te betoogen, dat de vaststelling der koloniale begrooting door het staatsbelang gevorderd wordt, gaat hij over in het derde gedeelte van zijn opstel tot het belang van Nederlandsch Indië zelf. Wijsselijk tracht hij zelfs niet de noodzakelijkheid van de vaststelling bij de wet in het belang van Indië te bewijzen; hij bepaalt er zich zeer bescheiden toe, te betoogen, dat dit belang de vaststelling niet verbiedt. Hij meent dat men niet bevreesd moest zijn om de koorden der beurs aan de Staten-Generaal in handen te geven. „De magtsoefening van

[1]) Mr. P. P. VAN BOSSE, Bijdrage, bl. 27 en 28.
[2]) Tielsch Weekblad van 6 September 1861.

„de Kamers zou veeleer van behoudenden, dan van ultra-vrijgevigen „aard zijn" [1]). En van den anderen kant, „de ware belangen der „Koloniën zullen niet in het minst uit het oog worden verloren." [2]) „Waar de overtuiging kan gegeven worden, dat de uitgaven noodig „zijn, daar heeft men de vertegenwoordiging nooit onredelijk of „onhandelbaar gevonden." [3]) Maar hoe dikwerf zal die overtuiging niet kunnen geschonken worden aan eene met de behoeften van Indië veel minder dan met die der Nederlandsche schatkist bekende vertegenwoordiging? Men ziet het. De heer van Bosse is niet bij magte het door hem verdedigde beginsel zeer smakelijk voor Indië voor te stellen. En begrijpelijk is het dan ook dat zijn opstel in de Europeesche maatschappij op Java niet veel bijval vond. Het Bataviaasch Handelsblad riep verontwaardigd uit: Ge wilt ons beknibbelen! Non tali auxilio!

Even afdoende als die van den Oud-Minister van Financiën zijn de gronden, aan het staatsbelang ontleend, die de tegenwoordige Minister van Koloniën, ter verdediging van het vaststellen der Indische begrooting bij de wet aanvoert. „De regering is overtuigd," zoo spreekt de Memorie van Toelichting, „dat de stelling niet „voor redelijke tegenspraak vatbaar is, dat, zoolang de koloniale „bijdragen de financiën van het Rijk in evenwigt houden, het reeds „daarom noodzakelijk is, het beheer der koloniale geldmiddelen „zooveel mogelijk aan dergelijke regels te binden, als waaraan die „van het moederland gebonden zijn, opdat geene belangrijke uit„gaven uit de koloniale geldmiddelen kunnen geschieden zonder „voorafgaande magtiging en latere verantwoording." .... „In ge„zonden zin kan het niet worden afhankelijk gesteld van de plaats, „waar in Nederland of Nederlandsch Indië, als het ware toevallig, „eene uitgaaf geschiedt, of die uitgaaf al dan niet aan de goedkeuring „der wetgevende magt zal worden onderworpen." .... „Zij zou eene „andere regeling (dan die waarvan de meeste openbaarheid het gevolg „zal zijn), niet raadzaam achten, ook omdat bij eene als thans door „haar wordt voorgedragen, meerdere zelfstandigheid van den Gou-

---

1) Mr. P. P. VAN BOSSE, l. l. bl. 41.
2) Bladz. 45.
3) Bladz. 47.

„verneur-Generaal van Nederlandsch Indië wordt bevorderd.„....
„Door die openbaarheid zal de Gouverneur-Generaal worden aan-„gespoord, niet dan goed gemotiveerde voorstellen aanhangig te „maken, en niet op uitzetting van uitgaven aan te dringen, die hij „kan nagaan dat geen gunstig onthaal bij de wetgevende magt zullen „ondervinden.„.... „De verantwoordelijkheid van den Minister „van Koloniën.... zal alzoo minder bezwarend worden enz.„ En wanneer nu na deze zoo weinig beteekenende en zoo los daarheen geworpen volzinnen in de Memorie van Toelichting gelezen wordt: „Zoowel in het belang van het moederland als in dat van Neder-„landsch Indië, welk belang eigenlijk één is, meent de regering „dat *alzoo* de vaststelling der begrooting van uitgaven en van de „raming der middelen bij de wet behoort te geschieden;„ dan kunnen wij den twijfel niet onderdrukken, of wel in het geheel aan het staatsbelang, bij het aannemen van het beginsel der begrooting bij de wet, gedacht is.

Wanneer men de voorstelling van den heer van Bosse zoowel als die van den Minister van Koloniën, van alles wat hoogdravend is, of naar groote woorden zweemt, ontdoet, dan blijkt het, dat in beider mond het staatsbelang beteekent het finantieel belang, en dat voor den een als voor den ander het belang van Nederland en van Nederlandsch Indië eenvoudig is het belang der Nederlandsche schatkist. De zedelijke en stoffelijke welvaart van den Javaan, de bloei onzer kostbare bezittingen, de duurzaamheid van den band tusschen deze en Nederland, de verpligtingen van een beschaafd volk enz., zijn niet de gronden waarop zij de aanneming van het beginsel der begrooting bij de wet aanprijzen. Zij spreken enkel van een beter beheer der koloniale geldmiddelen, van eene verantwoording die meer waarborgen aanbiedt, van meer zekerheid tegen de uitbreiding der uitgaven in Nederlandsch Indië, van de groote en thans te zware verantwoordelijkheid van den Minister enz. En zonderling genoeg, men treft mannen van de meest verschillende politieke rigtingen aan onder de voorstanders der begrooting bij de wet. Het is als of de hebzucht en een zoogenaamd liberalisme een verbond gesloten hadden, om een beginsel te doen zegevieren, welks verderfelijke strekking beiden te laat zullen inzien. De zoogenaamde iberalen verdedigen het op grond der regten van de volksvertegen-

woordiging; de hebzuchtigen, uit vrees voor het verlies van het batig slot. De eersten geven hoog op van de konstitutionele beginselen en willen niet begrijpen dat hier, waar het geldt de overheersching van Oostersche natiën door een klein Westersch volk, van deze geen spraak kan zijn; zij vragen met zekere ironie, zoo als de heer van Bosse: zijn de koloniale inkomsten dan geene staatsinkomsten, en de koloniale uitgaven geene staatsuitgaven? En zij zien niet enkel in, dat die dooreenmenging van koloniale en staatsgeldmiddelen op het meest illiberale begrip rust, daargelaten nog de omstandigheid dat de Grondwet ze niet wil [1]). De hebzuchtigen daarentegen wijzen u alleen op het batig slot en de millioenen die in de laatste jaren uit Nederlandsch Indië in de schatkist van het moederland gevloeid zijn; en wijzen u daarbij op de ontzettende vermeerdering der Indische uitgaven. In 1848, zoo spreken deze, was het eindcijfer der Indische begrooting van uitgaven nog geen 70 millioen, en thans is het al tot over de 100 millioen geklommen, terwijl men nog zoovele klagten uit Indië over onvervulde behoeften hoort aanheffen. Het is dus hoog tijd dat de Staten-Generaal de koorden der beurs in handen nemen: anders is het met het batig slot gedaan.

Op deze wijze heeft zich eene coalitie uit de meest vreemdsoortige bestanddeelen, tusschen mannen van geheel verschillende denkbeelden, tusschen konservatief- en liberaalgezinden gevormd, die om geheel andere redenen en met een lijnregt tegenovergesteld doel hetzelfde middel willen gebruiken. En dat middel is: vaststelling der Indische begrooting bij de wet. Waren wij niet om de zaak zelve daartegen, het feit, dat zoodanige coalitie bestaat, zou ons zeker tegen het beginsel hebben ingenomen. Wanneer hetzelfde middel wordt aangeprezen tot het bereiken van strijdige doeleinden, dan denken wij onwillekeurig aan dien kwakzalver, die dezelfde pillen geeft ter genezing van de meeste onderscheiden kwalen. Maar het is niet alleen het verschil van rigting tusschen hen die het aanbieden, het zijn vooral de gevolgen, die het gebruik onvermijdelijk met zich slepen zal, welke ons wantrouwen en vrees inboezemen voor het middel. Elke zaak heeft eigenschappen, die al dadelijk in het

---

[1]) Zie hierboven bladz. 33 en volgg.

oog springen, en andere, welke een meer naauwgezet onderzoek eerst ontdekt. Er is steeds ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas. Dikwerf is het laatste niet van minder belang dan het eerste. De nadeelen in 't bijzonder, die eene nadere beschouwing aan den dag brengt, zijn doorgaans gevaarlijker dan die welke men bij den eersten opslag ziet. Zoo is het ook gelegen met de politieke bezwaren aan het vaststellen der Indische begrooting door de wetgevende magt verbonden. Ook deze zijn welligt niet zoo tastbaar als de praktische bezwaren, zij zijn echter, met het oog op de toekomst, nog van meer gewigt. En al ware het mogelijk de praktische moeijelijkheden met behulp van crédits illimités, overschrijvingen enz. te overwinnen, die, welke het staatsbelang aan de aanneming van het beginsel in den weg legt, zijn onoverkomelijk. Wij zullen ze tot eenige punten trachten terug te brengen.

Het vaststellen der Indische begrooting bij de wet zal elke vastheid aan ons stelsel van bestuur in Indie ontnemen.

Men zal hier het betoog niet verwachten dat vastheid van beginselen in het bestuur eener natie eene voorwaarde is van haren vooruitgang. Wanneer heden het eene, morgen het andere beginsel regeert, dan blijven nuttige zaken ongedaan en dringende behoeften niet vervuld. Is dit waar in onze Westersche maatschappij en onder den konstitutionelen regeringsvorm, hoe veel te meer is daar, waar regtsbegrippen zich nog niet ontwikkeld hebben, de staat der personen en der goederen niet aan de wet maar aan de willekeur onderworpen is, een krachtig en vast stelsel van bestuur een noodwendig vereischte voor de regering. Het is eene erkende daadzaak, dat in eene maatschappij, als de Oostersche, het absoluut gezag meer dan elk ander stelsel van regering de ontwikkeling eener natie bevordert. De schrijvers, die het meest met vrijzinnige denkbeelden dweepen, zijn het hierover eens. Het despotisme is door dezelfde eigenschap, die het bij grootere beschaving als eene belemmering voor de vrije ontwikkeling eener natie doet afkeuren, in den toestand van kindschheid der maatschappij meer geschikt, dan elk ander regeringsstelsel, om den vooruitgang te bevorderen. Door de kracht namelijk die de alleenheerscher bezit, door den dwang die hij op den individuelen wil uitoefent, door

éénheid van leiding. Het ligt in den aard der zaak dat hier enkel sprake is van een absoluut gezag, dat den vooruitgang wil en genegen is de beschaving te bevorderen. Mist dat gezag echter de eigenschap, waarvan wij spreken, mist het éénheid en wordt de kracht nu eens in deze, dan weder in gene rigting aangewend, zijn de beginselen van heden in strijd met die, welke gisteren golden, worden de uitvoerders van den souvereinen wil door elkander opvolgende strijdige bevelen heen en weder geslingerd, in één woord, bestaat er geen vast stelsel van bestuur, dan is het stelsel der absolute regering in elken toestand der maatschappij eene ramp.

Wat is nu het geval met Nederlandsch Indie? Geeft vastheid van beginselen in het bestuur aan de Indische bevolking de waarborgen eener goede regering? Men behoeft zich slechts de namen der Ministers van Kolonien en der Gouverneurs-Generaal, die elkander in de laatste vijftien jaren opgevolgd zijn, te herinneren en hunne geheel verschillende beginselen van koloniale politiek, en die ontwerpen van wet aan de Kamers aangeboden en daarna weder ingetrokken, en zoo menig besluit tot regeling van een onderwerp diep ingrijpend in de inlandsche huishouding weldra door een ander van geheel verschillende strekking vervangen, en den strijd omtrent den uitleg van sommige bepalingen, in 't bijzonder van Art. 56, van het regeringsreglement, die Indische grondwet, om afdoende gronden voor een ontkennend antwoord te vinden. En al heeft men niet met de heeren Quarles van Ufford en Gevers Deynoot een reisje over Java gemaakt, al deelt men niet in hunne overige denkbeelden, niemand zal de waarheid in twijfel trekken hunner woorden, waar zij den toestand van onzekerheid en weifeling van het Indische bestuur konstateren en een vast stelsel als eene dringende behoefte schilderen. „Ik deed de „overtuiging op,” zoo spreekt de heer Quarles, „dat er aan „niets meer dringende behoefte bestaat, dan dat er zoo spoedig „mogelijk en voor goed een einde kome aan de weifeling, aan de „zwakheid, aan de beginselloosheid, aan het hinken op twee ge„dachten, dat den gang van het koloniale bestuur gedurende de „laatste jaren heeft gekenmerkt.” [1]) „Nederlandsch Indie heeft,”

[1]) Indrukken van Java medegebragt door Mr. J. K. W. QUARLES VAN UFFORD, bladz. 6.

volgens den heer Gevers Deynoot, „meer dan ooit behoefte aan een vast stelsel van bestuur, enz." [1])

En wat wil men nu? Men gaat het geheele Indische bestuur door de Staten-Generaal doen regelen; immers, het is dikwerf gezegd, wie de koorden der beurs houdt heeft de magt in handen. Men zal de beslissing der Kamers niet meer inroepen enkel waar het geldt het geheele stelsel van ons koloniaal bestuur, of het regelen van onderwerpen, die de grondslagen uitmaken van ons gezag, zij zullen voortaan over elke uitgaaf moeten beslissen en, even als zij dit in Nederland doen door het toekennen van het regt om de begrooting vast te stellen, ook Indië medebesturen. Tot nu toe bevoegd om het te volgen stelsel van koloniale staatkunde mede te bepalen, zullen zij voortaan in de toepassing zelve treden.

Wat zal hiervan het gevolg zijn? De koloniale begrooting zal, even als thans de Nederlandsche, een wapen worden in handen der partijen. Ook op het terrein dier begrooting zal de politieke strijd ontbranden. Een enkele post zal dikwerf, de geheele begrooting soms, door eene coalitie tusschen bezwaren tegen het eindcijfer en eene staatkundige oppositie verworpen worden. Voor niemand behoeft de waarheid dezer bewering met feiten uit de geschiedenis der laatste jaren gestaafd te worden. Men neme daarbij in aanmerking, hoeveel gevaarlijker een wapen de Indische begrooting in handen van een door partijzucht verblind of onkundig deel der volksvertegenwoordiging zijn zal. Hier lijdt bij de vermindering of de afstemming van een post der begrooting het publiek belang slechts voor eene wijle, en komt hij weder op eene volgende begrooting voor, zoodra wezenlijke behoefte blijkt te bestaan. Het verwerpen van eene uitgave voor Indie kan daarentegen een onberekenbaar en door de vertegenwoordiging niet te beoordeelen nadeel aan aangelegenheden op Java, welligt aan ons gezag in die verre gewesten, toebrengen. Door bekrimping der uitgaven voor oorlog kan Java voor ons verloren gaan.

Daarenboven de toestand van den Gouverneur-Generaal zal óf wel onhoudbaar, óf wel een toestand van de grootste zwakheid

[1]) Cornets de Groot, Kol. Debatten, Ve Tijdv. 8e Afl. bl. 849.

zijn. Stelt hij voor de uitgaven, die werkelijk naar zijn beste weten noodig zijn, en worden er sommige verminderd of verworpen, dan is het met zijn prestige gedaan. Zijn gezag is gebroken en de invloed, die zijn verhevene betrekking hem over den inlander geeft, gaat verloren, nu deze ziet dat hij slechts de uitvoerder van eens anderen wil is. Of wel de Gouverneur-Generaal is een zwak man, en ziet de Staten-Generaal naar de oogen. Niet zijn geweten maar hun wensch wordt zijne rigtsnoer. Hij vraagt niet meer naar het gewigt der hem toevertrouwde belangen, maar welke politieke partij in de Nederlandsche Kamers de meerderheid heeft. [1]) De afwisselende meerderheid dier Kamers zal alzoo voortaan over de behoeften van Nederlandsch Indië beslissen. Een schoone waarborg voorwaar, voor klem en vastheid bij het bestuur!

Er is meer. De Gouverneur-Generaal en niet alleen de Minister van Koloniën wordt bij vaststelling der Indische begrooting door de wetgevende magt in geval van verwerping getroffen. Dit bezwaar werd reeds door den Minister Loudon aangestipt. [2]) In dat geval zal niet alleen de Minister, maar ook de Gouverneur-Generaal aftreden, of wel uit den aard der zaak teruggeroepen moeten worden. Het is waar, bij de wetgevende vergadering dient de Minister van Koloniën de Indische begrooting in, en daardoor neemt hij er zelf de verantwoordelijkheid van op zich. Maar is die begrooting niet eigenlijk het werk van den Gouverneur-Generaal? En staat deze niet op een standpunt, dat hem het aanblijven onmogelijk maakt, wanneer een voorstel als eene begooting in het openbaar door de volksvertegenwoordiging is afgekeurd? Gebiedt zijne waardigheid hem niet te bedanken? Of, wanneer dit al niet het geval is, zal een opvolgend Minister wel willen behouden eenen hoogen ambtenaar, wiens voorstellen zijn' voorganger ten val bragten? En wanneer dit alles zoo is, wie zal er dan gevon-

[1]) Men moet voorzeker aan ironie denken, waar in de Memorie van Toelichting bl. 2 van het wetsontwerp, omtrent het beheer der Indische geldmiddelen gezegd wordt: „dat bij eene regeling, als thans door de Regering wordt voorgedragen, „meerdere zelfstandigheid van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië „wordt bevorderd."

[2]) C. DE GROOT, Kol. Deb. Ve Tijdv. 4e Afl. bl. 319.

den worden onder de uitstekende mannen in ons land, die zich de opofferingen van allerlei aard zou willen getroosten, met het aanvaarden der hoogste Indische betrekking verbonden?

Maar daarenboven. Het geval is denkbaar dat door afstemming eener Indische begrooting de Gouverneur-Generaal en niet de Minister van Koloniën getroffen wordt. Meermalen en nog onlangs bij verwerping van het budget van buitenlandsche zaken is het gebeurd, dat bepaaldelijk de afstemming niet geschiedde om redenen in de begrooting, maar om redenen daar buiten gelegen. Men wilde geen crediet voor een jaar openen aan een' Minister wiens beleid men afkeurde, in wiens leiding der buitenlandsche aangelegenheden men geen vertrouwen stelde. Is het ondenkbaar, dat eene meerderheid in de Kamers gevonden worde, die het beleid, de wijze van besturen van eenen Gouverneur-Generaal afkeurt en zich alzoo bezwaard gevoelt. hem een nieuw crediet te openen? Dan zou deze hooge staatsdienaar over het hoofd van den Minister van Koloniën heen getroffen worden. Alweder geen middel om vastheid aan ons bestuur in Indië te geven.

In de plaats dus van aan het Nederlandsch bestuur in Indië meer kracht en klem te geven, wil men het nog verder van elke zelfstandigheid berooven. Hoe langer zoo meer wordt uitbreiding gegeven aan de laatste alinea van art. 59 der Grondwet; door interpellatiën en moties van orde mengen de Staten-Generaal zich telkens meer in het beheer der overzeesche bezittingen; thans willen zij mede over het dagelijksch bestuur van Indië en over de geheel huishoudelijke aangelegenheden beslissen. De inmenging der Nederlandsche vertegenwoordiging in koloniale zaken heeft bijzonder veel nuttigs, zoolang zij zich onthoudt op het terrein van het eigenlijk bestuur te treden. Een scherp toezigt op het Nederlandsch bestuur in Indië te houden, in algemeene trekken het te volgen regeringsstelsel te bepalen, alles wat betrekking heeft tot den band tusschen moederland en kolonie te regelen, ziedaar de taak der Nederlandsche vertegenwoordiging. Daarentegen behoort alles wat uitsluitend Indische belangen betreft, in Indië zelf onder goedkeuring van het opperbestuur te worden vastgesteld. Elke handeling der Kamers, die de strekking heeft misbruiken in onze overzeesche bezittingen te keer te gaan, is toejuiching waard,

iedere daad daarentegen, waarbij zij zich mengen in de regeling van belangen die enkel op de plaats zelve gekend kunnen worden, verdient afkeuring. Zij verzwakt toch het gezag van het Indische bestuur. En meer dan ooit, dit is bekend, heeft dit bestuur thans vastheid en kracht noodig. Door de koloniale begrooting bij de wet te doen vaststellen, laat men alles afhangen van de zeer afwisselende inzigten der meerderheid in de Kamers. Uitgaven, die onder een zwak kabinet, dat eerder geduld dan ondersteund wordt, verminderd of geschrapt worden, zullen onder een ministerie, hetwelk bij een aaneengesloten deel der vertegenwoordiging steun vindt, toegestaan worden. Indië zou door het vaststellen der begrooting bij de wet een twistappel worden der partijschappen en de strijd van deze noodlottige gevolgen voor onze overzeesche bezittingen hebben. Zeker althans ware geen vast stelsel van bestuur in Indië meer mogelijk.

Wij vestigen het oog op een ander punt.

Bij vaststelling der begrooting bij de wet zal een van beide het gevolg zijn: *de verwijdering tusschen Nederland en Indië zal op even spoedige als gevaarlijke wijze toenemen of wel het batig slot zal weldra verdwijnen.*

Er wordt wel eens in Nederland gespot met de zoogenaamde Indische maatschappij, en gij wordt door sommigen met schouderophalen begroet, wanneer ge u bezorgd toont over de taal van hen die zich in de pers of in de Kamers als de tolken dier maatschappij opwerpen. Men wijst u op het geringe getal Europeanen (p. m. 30,000 zielen), waaruit zij bestaat en hoe weinig regt deze hebben van hun belang als van dat van Indië te spreken. Men betoogt dat de Nederlandsche regering geroepen is te waken voor de belangen der millioenen inlanders, die maar al te dikwerf geheel in strijd zijn met die der zoogenaamde Indische maatschappij. Men beweert eindelijk dat het geringe getal Europeanen op Java nog voor een deel uit vreemdelingen van alle natiën en op lange na niet enkel uit Nederlanders bestaat.

Wij laten de waarheid dezer beweringen eens in het midden. Een feit kan door niemand betwijfeld worden en dat feit is het bestaan eener Indische maatschappij. Het moge waar zijn dat zij geen regt heeft op die benaming en dat hare belangen niet altijd

dezelfde zijn als die van geheel Nederlandsch Indië, het bestaan dier maatschappij is een feit. Zij bezit een tal van dagbladen in Indië, die hare belangen verdedigen, menig geschrift in Nederland heeft enkel ten doel hare behoeften onder het oog van het opperbestuur te brengen, en welsprekende stemmen zijn in de Staten-Generaal de tolken harer ontevredenheid. Hare eischen worden telkens hooger en hare taal soms hevig. In stede van klagten hoort het moederland soms bedreigingen. [1]) En al is de vorm soms ongepast, en de bezwaren overdreven, eenstemmig klaagt de Indische maatschappij over stiefmoederlijke behandeling, onvervulde dringende behoeften, opdrijving van het batig slot ten koste der koloniale belangen. Het zijn niet enkel de partikuliere personen, kooplieden of ondernemers, die dit doen, ook de ambtenaren maken een deel uit dier maatschappij, welke over de hebzucht van Nederland klaagt.

Men achte dit verschijnsel niet gering. Die Indische maatschappij, hoe klein in getal zij ook zijn moge, is groot wat haren invloed betreft op de bevolking te midden van welke zij leeft. Zij is de band welke onze overzeesche bezittingen met Nederland verbindt. Die ambtenaren, die bijzondere ondernemers, dat geheele Europeesche element op Java verzekert juist door den invloed, dien het op de inlandsche bevolking uitoefent, het rustig bezit van Indië aan Nederland. Onze zedelijke invloed, dit weet ieder, beteekent daar veel meer dan de kracht onzer wapenen. En waar zou het met dien invloed heen, wanneer de inlanders verwijdering en vijandschap zagen tusschen de Europeanen en Nederland. De tegenwerping, dat wanneer Nederland de Indische maatschappij noodig heeft, deze laatste veel meer den steun van het moederland behoeft, zou alleen dan waarde hebben, wanneer Nederland de eenige koloniale mogendheid was.

Wij hebben dus in het bestuur van Nederlandsch Indië te doen met eene maatschappij, sterk aldaar door haren zedelijken invloed op de inlandsche bevolking, krachtig in Nederland door de pers en door hare woordvoerders in de Staten-Generaal. Verdeeld in

---

[1]) Men herinnere zich den Nieuwjaarsgroet van het Bataviaasch Handelsblad, het opstel in de Gids van den Bat. Advokaat DES AMORIE VAN DER HOEVEN, enz.

mannen van eene meer gematigde rigting en in uiterste partijen, klaagt zij echter eenstemmig over verwaarloozing van Indische belangen ten behoeve der Nederlandsche. Het batig slot is voor allen eene grief. Al wordt aan billijke eischen voldaan en in wezenlijke behoeften voorzien, men antwoordt door op nieuwe behoeften te wijzen. In de Tweede Kamer werd op hoogen toon onlangs beweerd, „dat voor Java en den Javaan, in vergelijking „met hetgeen had moeten en kunnen gedaan worden, bijna niets „gedaan is, terwijl voor onze buiten-bezittingen nog alles gedaan „moet worden.„ [1]) Er bestaat sedert jaren een gedurige en altijd sterkere aandrang uit Indië, ook van de zijde van het Indische bestuur, tot uitzetting der uitgaven aldaar, tot bekrimping alzoo der voordeelen van de Nederlandsche schatkist. Tegen wien wordt die strijd gevoerd? Tot nu toe tegen den Minister van Kolonien of liever tegen de Nederlandsche regering. Deze heeft de ondankbare taak om zich tegen buitensporige eischen te verzetten, enkel het hoogst noodige toe te staan, voor het behoud van het batig slot te waken. De regering wordt thans beschuldigd van alles wat verkeerds gedaan wordt, en haar wordt elk verzuim te laste gelegd. In dagbladen en brochures aangevallen, soms in hevige en onbetamelijke taal, met voorstellen en verzoeken uit Indie bestormd, draagt zij van alles de schuld. Zij doet het kalm en gelaten. Eene regering en een Minister zijn aan kritiek gewoon en weten dat regeren niet is een ieders zin te doen of elken wensch te bevredigen.

Wat zal echter het geval zijn, wanneer de wetgevende magt de koloniale begrooting vastgesteld zal hebben? Zal de Indische maatschappij in de beslissing der vertegenwoordiging berusten, wanneer deze het eindcijfer van verschillende afdeelingen zal verminderd en meerdere posten van uitgaaf geschrapt hebben? O neen! Wel is dit uit den aard der zaak het geval in een konstitutionelen staat, wanneer de meerderheid der wettige vertegenwoordiging der natie beslist heeft. Maar hier zal de Nederlandsche vertegenwoordiging over de belangen van Indië beslist hebben, en de Indische maatschappij zal hoegenaamd geene reden

[1]) Woorden van den heer GEVERS DEYNOOT, in de zitting van 26 Mei 186[illegible] uitgesproken. Zie C. DE GROOT, Kol. Deb. Ve tijdv. 8e Afl. bl. 904.

hebben om zich daarbij neder te leggen. Zij zal alzoo het besluit der Kamers door alle middelen, die haar ten dienste staan, aanvallen. De beschuldiging van hebzucht, die thans tegen de regering wordt gerigt, zal tegen de Staten-Generaal of liever tegen het Nederlandsche volk gerigt worden. En alzoo zal de kloof, die thans reeds het batig slot tusschen Nederland en Indië daargesteld heeft, hoe langer des te wijder worden. Het spreekt van zelf, dat de Ministers van Kolonien bij vaststelling der Indische begrooting door de wet volstrekt geen belang zullen hebben om niet aan den aandrang uit Indië tot uitzetting der uitgaven aldaar toe te geven. Zij zullen volgaarne het hatelijke der weigering aan de Staten-Generaal gunnen en zich achter deze verschuilen. Het *beknibbelen* der uitgaven voor nuttige werken in Indië, hetwelk thans der Nederlandsche regering geweten wordt, zal dan op rekening van de hebzucht van het Nederlandsche volk gebragt worden. Hadden wij onregt, toen wij zeiden, dat het vaststellen der Indische begrooting door de wet de verwijdering tusschen Nederland en Indië op eene dreigende wijze zou doen toenemen?

Maar er is een ander geval mogelijk. Het is denkbaar, en zelfs komt ons dit alternatief het meest waarschijnlijk voor, dat de Staten-Generaal voor den aandrang uit Indië zwichten en, overtuigd van de noodzakelijkheid, tot de verbeteringen, die aldaar met ongeduld verlangd worden, de noodige gelden toestaan. [1]) Wat zal er dan van het batig slot worden? De aandrang uit Indië, dit kan met zekerheid voorzegd worden, zal veel sterker worden tegen de Staten-Generaal dan tegen die koude, onverschillige regering, die een' passieven wederstand biedt. Men wordt niet gaarne, ook niet wanneer men lid der Tweede Kamer is, voor een aanbidder van het gouden kalf uitgekreten. En wanneer dan op de meest overtuigende gronden de noodzakelijkheid van verbeteringen in Indië door de pers en in de Kamers wordt aangedrongen, zal dan in de Staten-Generaal, die zelf de zaak niet kunnen beoordeelen, eene meerderheid gevonden worden om aan Indië te zeggen: dit is alles goed en wel, maar vóór dat er ge-

---

[1]) Om oppervlakkig den omvang en de vermoedelijke kosten dier verbeteringen te leeren kennen, leze men de rede van den heer GEVERS DEYNOOT, van 26 Mei 1863.

dacht kan worden aan het voorzien in uwe meest dringende behoeften, zullen wij de vrijheid nemen met uw geld op milde wijze in de behoeften van Nederland aan spoorwegen, aan afschaffing van belastingen, enz. te voorzien? Dit moge in de eerste jaren gezegd worden, op den duur zal een gevoel van billijkheid en de vrees voor al te groote ontevredenheid in Indië de Kamers doen zwichten. Het batig slot zal alsdan verdwijnen, de millioenen uit Indie tot de aangename herinneringen behooren, en Nederland zal zich gelukkig rekenen eenen Minister van Financiën te bezitten als den tegenwoordigen, die het door eene inkomstenbelasting voor grootere financiële onheilen zal weten te bewaren.

Wij zijn overigens reeds een goed einde gevorderd op den weg. die tot de vermindering en eindelijk tot geheele afschaffing van het batig slot leidt. Het is waarlijk aandoenlijk te zien, hoe het Nederlandsche volk zijne eigene belangen vergeet en de behoefte die het nog aan de Indische millioenen heeft, om alleen de Indische belangen te behartigen. Of zou het eerder verblindheid dan belangeloosheid zijn? Men laat zich door eenige groote woorden nu en dan door de regering, bij monde van den Minister van Financiën uitgesproken, geruststellen en men ziet niet in dat de koloniale staatkunde van deze zelfde regering, zooals die door den Minister van Kolonien in practijk gebragt wordt, zeer spoedig het batig slot zal doen verdwijnen. De zoogenaamde liberale partij hier te lande is soms, maar altijd te vergeefs, om een budget van de toekomst voor Indië gevraagd. Zij vergat dat zoodanig budget in 1843 door den Minister J. C. Baud, over wien thans op zoo hoogen toon gesproken wordt, in de Memorie van toelichting bij de wet tot aanvulling der Middelen over 1844 en 1845 gegeven is, [1]) en beweerde dat het eene ongerijmdheid was, zoo iets van haar te vergen. En toch de moeijelijkheid is zoo groot niet, en door eenige opgaven is een ieder tot die taak in staat.

Achtereenvolgens zijn afgeschaft de bazarpacht en de vischpacht. De opiumpacht zal, indien de maatregelen van de regering om het debiet in te krimpen en het verbruik te verminderen doel treffen, gaandeweg minder opbrengen om eindelijk geheel op te

---

[1]) Zie DE WAAL, Ned. Indië en de Staten-Generaal, 3e Deel, bl. 410 en volgg.

houden onder de inkomsten te verschijnen. Het in liberalen zin gewijzigde tarief, welks indiening in September l. l. door den Minister van Koloniën op 28 Mei 1863 toegezegd werd, zal, naar men van deskundigen hoort, aan de schatkist een verlies berokkenen van p. m. 3 millioen. Voegt men hierbij de afschaffing van onbetaalde gedwongen leveringen en heerendiensten, denkt men aan de hoogere betaling die de Minister in het algemeen voor de bevolking noodig keurt, [1]) en in 't bijzonder aan zijne verklaring bij gelegenheid der beraadslaging over de begrooting van Koloniën voor 1863 afgelegd, [2]) volgens welke de koffij, ons voornaamste middel van inkomst, aan de bevolking in billijkheid zou moeten worden betaald met ƒ22 de pikol in plaats van ƒ 11 of ƒ 11,50, let men op dit alles, dan ziet men dat spoedig de inkomsten met ettelijke millioenen verminderd zullen zijn.

En nu de uitgaven. Zullen deze in dezelfde verhouding verminderen opdat het evenwigt niet verbroken worde? Het tegendeel is waar. Telken jare is in den lateren tijd de Indische begrooting van uitgaven met geen geringe sommen toegenomen. Wij verwijzen alweder naar de straks aangehaalde rede van den heer Gevers Deynoot en het door den Minister gegeven antwoord, ten bewijze, dat niet alleen velerlei behoeften bestaan, maar ook dat de regering begrijpt daarin te moeten voorzien. Daarenboven weet men, dat sedert lang de verbetering der bezoldiging van de inlandsche hoofden als onmisbaar is erkend, dat door velen aangedrongen wordt op de verhooging der tractementen van een groot getal Indische ambtenaren, dat, bij toenemende ontwikkeling van Java, de behoefte zich doet gevoelen aan meerder toezigt en alzoo aan uitbreiding van het kader ambtenaren. Hierbij moet nog gewezen worden op de klimmende kosten van marine en oorlog, waarin men niet vrij is vermindering te brengen zonder onze veiligheid in de waagschaal te stellen en te kort te komen aan onze verpligting, om in onze bezittingen ook buiten Java orde en gezag te handhaven; op de behoeften der buiten-bezittingen, voor welke

---

[1]) Op 28 Mei 1863 zeide Z. E. onder anderen: „Men moet, zonder overdrijving, meer voor de bevolking doen." C. DE GROOT, Kol. Deb. Ve tijdv. 8e Afl. bl. 934.

[2]) C. DE GROOT, Kol. Deb. Ve tijdv. 7e Afl. bl. 745.

volgens den heer Gevers nog niets gedaan is; eindelijk op de kosten die nog te doen zijn tot nakoming van Art. 128 regerings-reglement, om te voorzien in het onderwijs en tot verbetering van het regtswezen en van de politie. Men ziet alweder uit deze zeer oppervlakkige, maar der waarheid getrouwe schets van een budget der toekomst bij het volgen der tegenwoordige koloniale staatkunde, dat tegenover de vermindering der inkomsten eene even groote verhooging der uitgaven staat. Hoe, met deze *zeer stellige* toekomst voor oogen, de regering aan de Staten-Generaal het behoud van het batig slot durft voorspiegelen en hoe deze ligt geloovig in de verklaring der regering berusten kunnen, is inderdaad onverklaarbaar. Zeer zeker is het daarentegen, dat de vaststelling der Indische begrooting bij de wet het verlies van het batig slot zal verhaasten, omdat zoo als wij straks zeiden, de vertegenwoordiging niet bestand zal zijn tegen den aandrang uit Indië, wil zij niet de kloof tusschen moederland en kolonie verwijden. Het zal een laatste en beslissende stap zijn op den weg, dien de vroegere koloniale oppositie, thans regering geworden, ons heeft doen betreden en die den als zoo voorzigtig geroemden Nederlander weldra voor een te kort, in de plaats van een batig slot, verwonderd zal doen staan. Het finantieel belang vereenigt zich alzoo met het politiek belang van Nederland en Nederlandsch Indie om de aanneming van het beginsel der vaststelling van de Indische begrooting bij de wet te ontraden.

IV.

Het vaststellen der Indische begrooting bij de wet is eindelijk geen liberaal beginsel.

Wij hebben tot nu toe het ongrondwettige, de onuitvoerbaarheid en in de laatste plaats het onstaatkundige eener vaststelling der Indische begrooting bij de wet getracht aan te toonen. Wij deden het op gronden, die ons nog al afdoende voorkwamen. Men moet, naar ons inzien, geweld aandoen aan de geschiedenis, aan den geest en aan de letter onzer grondwet om te beweren, dat dit beginsel er niet mede in strijd zoude zijn. Geheel onkundigen van hetgeen aan zulk eene vaststelling verbonden is kunnen alleen

aan de uitvoerbaarheid gelooven. Eene onbegrijpelijke kortzigtigheid behoort er eindelijk toe om de politieke bezwaren voorbij te zien. Overtuigd van de waarheid dezer stellingen, zouden wij in het algemeen belang wenschen dat onze overtuiging door allen gedeeld werd. Wij kunnen ons echter voorstellen, dat dit niet het geval is. Hoe diep zij ook bij ons gevestigd is, begrijpen wij tegenspraak en verschil van gevoelen, en hoezeer wij het ook betreuren, zoo verwondert het ons niet onder onze bestrijders eerlijke en gemoedelijke mannen te ontmoeten. Hetgeen wij echter niet begrijpen is dat men *kan* beweren, dat vaststelling der Indische begrooting bij de wet is een liberaal beginsel. Dat vooral de partij, die zich hier te lande bij uitnemendheid de liberale pleegt te noemen, dit ter goede trouw kan doen, is ons een raadsel. Wij zouden het begrijpen, dat zij voor het vervolg van geen regtstreeksche voordeelen uit Indie ten behoeve van het moederland wilde weten en de leer verkondigde, dat Nederland voortaan uit eigen middelen de staatsuitgaven moest bestrijden. Wij zouden het begrijpen, dat zij aandrong op het invoeren op Java van het konstitutionele beginsel van self-government. Hoe dwaas en verderfelijk de verwezenlijking dezer denkbeelden in den tegenwoordigen staat van zaken ook zijn zoude, zeker is het dat zij uit een liberaal beginsel voortkomen en op den weg liggen van hen, die met den tegenwoordigen Minister van Justitie Indië tot een vrij en onafhankelijk land willen maken. [1]) Maar met het vaststellen der begrooting bij de wet wordt een geheel ander doel bereikt. In stede van éénen bestuurder ontvangt Indië er even zooveel, als er leden der Staten-Generaal zijn. En nog nooit is, zoover wij weten, beweerd dat het despotisme van vele onkundige vreemdelingen voor een land beter was dan dat van een' door ondervinding en studie bevoegden. Door het vaststellen der Indische begrooting bij de wet wordt het bestuur onzer overzeesche bezit-

---

[1]) De woorden door den heer OLIVIER, op 26 Nov. 1861 gebruikt, zijn onder anderen deze: „Het is onze roeping, en het is eene edele, eene hooge, heilige „roeping, de bewoners dier streken op te leiden tot hoogere beschaving, tot eene „betere dan hunne tegenwoordige maatschappij; de koloniën in staat te stellen „eenmaal als vrije, goedgeordende, zelfstandige staten op te treden" enz. CORNETS DE GROOT. Kol. Debatten, Ve Tijdv., 5e Afl., bl. 419.

tingen niet van het Plein naar Indië, maar naar het Binnenhof overgebragt.

Een enkel woord over de betrekking, waarin thans de finantien van Indië tot die van het moederland staan, zal voldoende zijn om het illiberale van het voorgestelde beginsel te doen zien. Sedert de invoering van het stelsel van kultures zijn de koloniale inkomsten geheel buiten evenredigheid tot de uitgaven vermeerderd. Met het doel ingevoerd om in den finantielen nood van het moederland te voorzien, is dit volkomen bereikt. Door de Indische millioenen is voor een groot deel Nederland uit finantiele moeijelijkheden gered. Het overschot, dat van de Indische inkomsten na aftrek der uitgaven overbleef, werd telken jare in de Nederlandsche schatkist gestort. Aan dezen regel bleef men ook later, toen de finantien van den staat in een' bloeijenden toestand verkeerden, getrouw. Het batig slot, dat na aftrek der kosten voor de Indische administratie overblijft, komt nog steeds aan Nederland te goed. Het geldt immers hier, zoo zeide men, bezittingen van den Nederlandschen staat en billijk is het dat deze er de voordeelen van geniete. Men begreep echter niet dat deze wijze van handelen voor Nederland zoowel als voor Indië verderfelijke gevolgen moest hebben. Aan den eenen kant begon men in Nederland onvoorwaardelijk op dat batig slot te bouwen; men schafte belastingen af, terwijl daarentegen de uitgaven der staatshuishouding hoe langer zoo meer uitgebreid, en groote publieke werken ondernomen werden, wier uitvoering alleen dan mogelijk was, wanneer ook in de toekomst de Indische millioenen mildelijk in de Nederlandsche schatkist bleven vloeijen. Aan den anderen kant deed meer ontwikkeling in Indië allengs meer behoeften gevoelen; nu eens de behoefte aan verbeterde middelen van vervoer, aan spoorwegen, waterstaatswerken enz. dan weder de behoefte aan vermeerdering van ambtenaren of beter bezoldiging der bevolking, of ook aan inrigtingen van onderwijs, werken van defensie en wat al meer. De publieke geest werd ook in Indie wakker; dagbladen verschenen uitsluitend gewijd aan het bespreken van Indische belangen; het bestuur aldaar wilde ernstig in de bestaande behoeften voorzien en deed alzoo telkens uitgebreider en dringender voorstellen tot vermeerdering der Indische uitgaven. Het werd hierin niet

teruggehouden, evenmin als de pers in het aandringen daarop, door de vrees de inkomsten te overschrijden. Er was immers nog een zeer ruim batig slot en Nederland deed zich te goed aan spoorwegen, nationale gedenkteekens en zoo veel andere zaken voor Indisch geld.

Er bestond dus, en er bestaat nog, eene verderfelijke dooreenmenging van de koloniale geldmiddelen met de Nederlandsche. Noch hier, noch in Indië is er een vaste grondslag, naar welken de uitgaven zich moeten regelen. Hier rekent men ook voor de toekomst op aanzienlijke directe voordeelen uit Indië. Daar ontbreekt, zoolang er een batig slot is, elke prikkel tot zuinigheid. De tering wordt niet naar de nering gezet. En dat deze wijze van handelen op een gegeven oogenblik tot de grootste finantiele ongelegenheden aanleiding kan geven, behoeft wel geen betoog. De schets, straks door ons gegeven van een budget der toekomst, kan een ieder de vraag doen beantwoorden, of dat gegeven oogenblik nog wel in een zoo zeer verwijderd verschiet ligt. De vaststelling der Indische begrooting bij de wet zal geen verbetering in dezen toestand brengen. Wel hooren wij ons toevoegen, dat de vertegenwoordiging alsdan wel zorg zal dragen voor het behoud van een ruim batig slot. Dit zal echter alleen kunnen geschieden ten koste van Indië, door het beknibbelen der uitgaven aldaar en dan vragen wij alweder: hoe is het mogelijk de begrooting bij de wet uit een liberaal oogpunt te verdedigen?

De onafhankelijkheid der Nederlandsche finantien van de Indische baten was eene oppositieleuze. Maar ook niets meer dan eene leuze: immers, sedert de oppositie aan het bewind is gekomen, zijn wij geene schrede verder tot dat doel genaderd. Nieuwe lasten daarentegen worden telkens aan de schatkist opgelegd; de Indische baten op nieuw door ondernomen groote werken als anderzins ook voor de toekomst verbonden; het vooruitzigt om eenmaal uit eigen middelen de staatsuitgaven te bestrijden behoort hoe langer hoe meer voor Nederland tot de pia vota. Daarenboven, die onafhankelijkheid gold volgens de meesten enkel de gewone uitgaven. Voor de buitengewone ging men in ieder geval voort op het batig slot te rekenen. De toestand bleef dus eigenlijk dezelfde, daar hetgeen men onder de buitengewone uitgaven rang-

schikt veelal evenmin uitstel gedoogt dan de gewone. De strijd tusschen de uitzetting der Indische uitgaven en het verkrijgen van een ruim batig slot voor Nederland zou dus blijven voortduren. Het vaststellen der Indische begrooting zou slechts een krachtig wapen te meer zijn om dien strijd ten voordeele van Nederland te beslissen. Of het echter juist daarom een zeer liberaal beginsel genoemd mag worden, zijn wij zoo vrij te betwijfelen.

Het eenige wezenlijk liberale middel, om aan eene buitensporige vermeerdering der uitgaven in Indië eensdeels, en anderdeels aan de hebzucht van Nederland paal en perk te stellen, is het verband tusschen de Nederlandsche en de Indische finantien op een vasten en billijken voet te regelen. Nederland behoort niet alléén het voordeel te genieten van het steeds nog aanzienlijk verschil tusschen de inkomsten en de uitgaven in Indië. De opbrengst der belastingen, de uitkomsten van de kultures moeten voor Indië zelf niet onverschillig zijn; tevens behoort het een dadelijk belang te hebben in het betrachten van zuinigheid bij het bestuur. In deze zuinigheid, en in eene ruime opbrengst der middelen moet het zien de mogelijkheid van uitgaven, b. v. tot daarstelling van een belangrijk werk van openbaar nut. Niemand in Indië zal het onbillijk vinden, wanneer Nederland ook regtstreeksche voordeelen uit de overzeesche bezittingen geniet. Maar een ieder aldaar keurt het af, dat vermeerdering der Indische inkomsten, een gevolg van grootere ontwikkeling of van den hoogeren prijs der producten, aan Nederland alleen ten goede komt, terwijl zooveel noodzakelijks op de plaats zelve te verbeteren valt. In plaats alzoo van de Indische begrooting bij de wet te doen vaststellen en alzoo de bestaande verwarring te bestendigen, behoort een middel gevonden te worden, om aan de regtmatige aanspraak die Nederland heeft op de directe voordeelen uit de overzeesche bezittingen te gemoet te komen en aan deze tevens den waarborg te geven, dat hetgeen zij behoeven tot stand zal komen. Hoe zal dit kunnen geschieden? Dit is eene vraag, welke wij thans niet wagen te beantwoorden. Reeds jaren geleden is, meenen wij, door den Raad van Indië het denkbeeld geopperd om de helft der Nederlandsche staatsschuld op Indië over te dragen. Er konde ook bij de wet bepaald worden dat een zeker deel der Indische inkomsten, als

schatting of onder welke benaming ook, in de Nederlandsche schatkist gestort werd. Het eenvoudigste, dunkt ons, ware om het bedrag van het batig slot bij de raming der middelen te bepalen. Ter regtvaardiging zou alsdan de koloniale begrooting aan de Staten-Generaal worden overgelegd. De vaststelling van dat aan Nederland toekomende batig slot zou voor een zeker getal jaren, voor 5 of voor 10, moeten geschieden. Alles, wat de Indische middelen boven die bepaalde som zouden opbrengen kwam alsdan ten bate van Indië zelf, en aan het Indisch bestuur behoorde zooveel mogelijk vrijheid gelaten worden, natuurlijk onder goedkeuring van het opperbestuur, om die uitgaven te doen voor onderwijs, publieke werken, defensie en wat dies meer zij, welke het noodzakelijk zou achten. Op deze wijze zou aan Nederland zekerheid voor de toekomst gegeven en de lust ontnomen worden, om hoe langer zoo meer op de Indische baten te rekenen en aan Indië eene zekere mate van self-government op financieel gebied verschaft en de pligt opgelegd worden, „de „nouer les deux bouts.” Evenzoo zou de subsidie voor West-Indië te voren bepaald en aan de regering aldaar, bij het te onwerpen regeringsreglement, de verpligting opgelegd moeten worden zich daarmede te behelpen.

Het is hier de plaats niet om dit denkbeeld breedvoeriger uit te werken. Wij onderwerpen het slechts aan het oordeel der vertegenwoordiging en van het Nederlandsch publiek. Het doet overigens naar ons inzien uitkomen het illiberale van het voorstel der regering, om de Nederlandsche vertegenwoordiging over de Indische uitgaven te doen beslissen. Wij eindigen met den wensch iets te hebben mogen bijdragen om het beginsel der begrooting bij de wet uit onze wetgeving te weren. De bezwaren aan de toepassing verbonden, het gevaar binnen zeer korten tijd eene scheuring tusschen Nederland en Indië te veroorzaken of wel het batig slot te verliezen, het gezond verstand der natie, dit alles zal, hopen wij, de vertegenwoordiging doen wederstand bieden aan de verleiding, om zelf ook in Indië de koorden der beurs in handen te nemen.

NASCHRIFT.

Onder het nazien van den proefdruk der laatste bladzijden ontvangen wij de Februarij-aflevering der Bijdragen, die met het tweede deel van dit opstel eene bestrijding bevat van het eerste, aan het betoog van het ongrondwettige der vaststelling van de koloniale begrooting bij de wet gewijd.

Afkeerig van dupliek vooral dan wanneer, zoo als dit hier het geval is, de strijd op weinig eerlijke wijze tegen enkele uit haar verband gerukte zinsneden gevoerd is, kunnen wij ons echter het genoegen niet ontzeggen eenige woorden van den Heer Thorbecke, voorzitter van het tegenwoordige kabinet, in het geheugen des anoniemen schrijvers terug te roepen. Wij doen dit te eerder, daar deze laatste tot dezulken schijnt te behooren die met de inzigten der regering bekend zijn en het bewijs levert, dat, nourri dans le sérail, il en connaît les détours. Althans eene noot op bladz. 336 deelt ons mede dat „het wetsontwerp op het beleid der regering in West-Indië eenen kolonialen wetgever schept.” Deze omstandigheid nu kan, evenmin dan de overige beginselen van het lang verbeide West-Indisch Regerings-reglement, aan niemand buiten den kring der regering bekend zijn. En is dit het geval, dan zal bij onzen bestrijder eene zeer duidelijke verklaring van den Heer Thorbecke omtrent de bedoeling van den grondwetgever bij het opstellen van art. 60 der grondwet wel eenig geloof vinden. „Wanneer de geachte spreker,” zoo sprak op 7 December 1852 de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken in antwoord op den heer Jongstra, „opmerkzaam maakt op de disharmonie,

die het middenpunt was in zijn betoog, dat hier soms wordt getwist over eenige honderde guldens ten aanzien van het Rijk hier te lande en daarentegen millioenen worden besteed zonder eenige kennisneming van deze Kamer: ik zeg, wanneer de geachte spreker daarop de aandacht vestigt, wanneer hij oordeelt dat de eene handelwijze hoegenaamd niet strookt met de andere, dan ben ik volkomen van zijn gevoelen, maar ik wenschte de harmonie, die hij verlangt, te kunnen vinden in de Grondwet. Ik heb er voor gestreden, zoo lang ik kon. In de Commissie van Maart 1848 is over niet een enkel punt zóó lang, zóó hartstogtelijk gehandeld als over de koloniën. Ik heb op dit punt mijne bondgenooten toen van mij zien afvallen, ik heb de meerderheid tegen mij gehad. De meerderheid, die bestuurd werd door de vrees dat men hier te veel de hand in de zaken van de kolonien zou steken, heeft gezegevierd en de stellige gedachte van de Commissie voor de redactie der Grondwet was, dat de begrooting voor de koloniën hier niet moest worden vastgesteld." [1] Wij voegen geen enkel woord bij deze zoo ondubbelzinnige verklaring, voor den ministerieel van deze dagen geheel beslissend.

d. 11 Februarij 1864.

---

[1]) Bijblad 1852—1853, bl. 339[2].